

Carta encíclica
DILEXIT NOS

del Sant Pare
FRANCESC

sobre l'amor humà i diví del cor de Jesucrist

Versió de *Documents d'Església*

1. «ENS VA ESTIMAR», diu sant Pau referint-se a Crist (Rm 8,37), per fer-nos descobrir que d'aquest amor res no «ens en pot separar mai» (Rm 8,39). Pau ho afirma amb certesa perquè el mateix Crist havia assegurat als seus deixebles: «Us he estimat» (Jn 15,9.12). També ens va dir: «Us he dit amics» (Jn 15,15). El seu cor obert ens precedeix i ens espera incondicionalment, sense exigir cap requisit previ per poder estimar-nos i oferir-nos la seva amistat: Ell ens va estimar primer (cf. 1Jn 4,10). Gràcies a Jesús «hem conegut i cregut en l'amor que Déu ens té» (1Jn 4,16).

I

LA IMPORTÀNCIA DEL COR

2. El símbol del cor s'utilitza sovint per expressar l'amor de Jesús. Alguns es pregunten si encara té un significat vàlid. Però quan estem temptats de navegar per la superfície, de viure fugint sense saber finalment per què, de convertir-nos en consumidors insaciabls i esclaus dels engranatges d'un mercat al qual no

importa el sentit de la nostra existència, hem de recuperar la importància del cor¹.

QUÈ VOLEM DIR QUAN DIEM «COR»?

3. En grec clàssic profà el terme *kardía* indica allò que és més intern en els éssers humans, els animals i les plantes. En Homer indica no sols el centre corporal, sinó també l'ànima i el nucli espiritual de l'ésser humà. A la *Il·líada*, el pensament i el sentiment pertanyen al cor i estan molt a prop l'un de l'altre². El cor t'apareix com el centre del desig i el lloc on prenen forma les decisions importants de la persona³. En Plató, el cor assumeix una funció d'alguna manera "sintetitzadora" del que és racional i de les tendències de cadascú, ja que tant el mandat de les facultats superiors com les passions es transmeten per les venes que conflueixen en el cor⁴. Així, des de l'antiguitat ens hem adonat de la importància de considerar l'ésser humà no com una suma de capacitats diferents, sinó com un món ànima-cos amb un centre unificador, que dona a tot allò que viu la seva persona el rerefons d'un sentit i d'una orientació.

4. La Bíblia diu que «la paraula de Déu és viva i eficaç [...] i discerneix els sentiments i els pensaments del cor» (He 4,12). D'aquesta manera ens parla d'un nucli, el cor, que s'amaga darrere de cada aparença, fins i tot darrere dels pensaments superficials que ens confonen. Els deixebles d'Emaús, durant el seu misteriós viatge amb Crist ressuscitat, van viure un moment d'angoixa, confusió, desesperació i decepció. Però, més enllà de tot això i malgrat tot, alguna cosa va passar en el fons: «No ens cremava el cor dins nostre mentre conversava amb nosaltres pel camí?» (Lc 24,32).

5. Al mateix temps, el cor és el lloc de la sinceritat, on no es pot enganyar ni dissimular. Normalment indica les teves veritables intencions, el que realment penses, creus i vols, els "secrets" que no dius a ningú, en definitiva la teva veritat nua. Es tracta d'allò que no és ni aparença ni mentida sinó autèntic, real, totalment personal. Per això, Dalila va preguntar a Samsó, que no li va explicar el secret de la seva força: «Com pots dir-me: 't'estimo', mentre el teu cor no està

¹ Bona part de les reflexions d'aquest primer capítol s'han inspirat en els escrits inèdits del pare Diego Fares, S.I., que el Senyor el tingui en la seva santa glòria.

² Cf. Homer, *Il·líada*, 21, 441.

³ Cf. *ibid.*, 10, 244.

⁴ Cf. *Timeu* 65 c-d; 70.

amb mi?» (Jt 16.15). Només quan li va revelar el seu secret amagat, ella «va veure que li havia obert tot el seu cor» (Jt 16,18).

6. Aquesta veritat de cada persona s'amaga sovint sota una gran quantitat de "fullatge" que la cobreix, i això dificulta arribar a la certesa de conèixer-se un mateix i més encara de conèixer una altra persona: «No hi ha res més traïdor que el cor i amb prou feines es guareix! Qui el pot conèixer?» (Jr 17,9). Així entenem per què el llibre dels Proverbis ens demana: «Més que qualsevol cosa digne de cura, guarda el teu cor, perquè d'ell brolla la vida. Allunya de tu la teva boca mentidera» (4,23-24). La mera aparença, la dissimulació i l'engany danyen i perverteixen el cor. Més enllà dels molts intents de mostrar o expressar quelcom que no som, tot es juga al cor: allà no importa el que es mostri per fora o el que s'amagui, allà som nosaltres mateixos. I aquesta és la base de qualsevol pla sòlid per a la nostra vida, ja que res que valgui la pena no es pot construir sense el cor. Les aparences i les mentides només ofereixen buit.

7. Com a metàfora, permeteu-me que us recordi una cosa que ja he explicat en una altra ocasió: «Per carnestoltes, quan érem nens, la nostra àvia ens feia pastissos, i era una massa molt fina la que feia ella. Llavors la tirava a la paella i aquella massa es va inflar i es va inflar... I quan vam començar a menjar-la, estava buida. Aquests pastissos s'anomenaven "mentides" en dialecte. I va ser l'àvia qui ens en va explicar el motiu: "Aquests pastissos són com mentides, semblen grans, però no tenen res a dins, no hi ha res de veritat, no hi ha res de substància"»⁵.

8. En lloc de buscar satisfaccions superficials i jugar un paper davant dels altres, la cosa millor és deixar que sorgeixin preguntes que importen: qui soc realment, què busco, quin sentit vull a la meua vida, les meves eleccions o les meves accions, per què i amb quina finalitat soc en aquest món, com avaluaré la meua existència quan arribi al final, quin sentit m'agradaria que tingués tot el que experimento, qui vull ser abans que els altres, qui soc davant de Déu. Aquestes preguntes em porten al meu cor.

RETORNAR AL COR

9. En aquest món líquid cal tornar a parlar del cor; objectiu on cada persona, de cada categoria i condició, faci la seva síntesi; allà on les persones concretes tenen l'origen i l'arrel de totes les seves altres fortaleses, creences, passions, opcions.

⁵ *Homilia de la missa matinal a la Domus Sanctae Marthae*, 14 octubre 2016: *L'Osservatore Romano*, 15 octubre 2016, p. 8.

Però ens movem en una societat de consumidors en sèrie que viuen dia a dia i dominats pels ritmes i sorolls de la tecnologia, sense molta paciència pels processos que la interioritat requereix. En la societat actual, l'ésser humà «s'arrisca a perdre el centre, el centre de si mateix»⁶. «L'home contemporani, de fet, sovint es troba confús, dividit, gairebé desproveït d'un principi intern que crea unitat i harmonia en el seu ésser i en les seves accions. Malauradament, models de comportament molt estesos exasperen la dimensió racional-tecnològica o, per contra, la instintiva»⁷. Falta el cor.

10. Ara, el problema de la societat líquida és actual, però la devaluació del centre íntim de l'home –el cor– ve de més lluny: ja la trobem en el racionalisme grec i precristià, en l'idealisme postcristià i en el materialisme en les seves diferents formes. El cor ha tingut poc espai en l'antropologia i és una noció aliena al gran pensament filosòfic. Es van preferir altres conceptes com els de raó, voluntat o llibertat. El seu significat és imprecís i no se li ha donat un lloc concret en la vida humana. Potser perquè no va ser fàcil situar-lo entre les idees "clares i distintes" o per la dificultat que suposa conèixer-se a un mateix: semblaria que la realitat més íntima és també la més llunyana per al nostre coneixement. Segurament perquè el trobament amb l'altre no es consolida com una manera de trobar-se un mateix, ja que pensar torna a portar a un individualisme insalubre. Molts s'han sentit segurs en l'àmbit més controlable de la intel·ligència i la voluntat de construir els seus sistemes de pensament. I no trobant un lloc per al cor, diferent de les facultats i passions humanes considerades separades les unes de les altres, ni tan sols s'ha desenvolupat àmpliament la idea d'un centre personal en el qual l'única realitat que ho pot unificar tot és, en definitiva, l'amor.

11. Si es devalua el cor, també es devalua el que vol dir parlar des del cor, actuar amb el cor, madurar i tenir cura del cor. Quan no s'aprecien les especificitats del cor, perdem les respostes que la intel·ligència sola no pot donar, perdem el trobament amb els altres, perdem la poesia. I perdem la història i les nostres històries, perquè la veritable aventura personal és la que es construeix partint del cor. Al final de la vida, només això comptarà.

12. Cal afirmar que tenim cor, que el nostre cor conviu amb altres cors que l'ajuden a ser un "tu". Com que no podem desenvolupar aquest tema àmpliament, utilitzarem el personatge d'una novel·la, Stavròghin de Dostoievski⁸. Romano Guardini el mostra com la mateixa encarnació del mal, perquè la seva característica principal és que no té cor: «Stavròghin no té cor; per tant el seu

⁶ Sant Joan Pau II, *Angelus*, 2 juliol 2000: *L'Osservatore Romano*, 3-4 juliol 2000, p. 4.

⁷ Id., *Catequesi*, 8 juny 1994: *L'Osservatore Romano*, 9 de juny de 1994, p. 5.

⁸ *Els dimonis* (1873).

esperit és fred i buit i el seu cos s'embriaga de la mandra i la sensualitat "bestial". Per tant, no pot conèixer ningú íntimament i ningú no el coneix realment. Perquè només el cor crea intimitat, veritable proximitat entre dos éssers. Només el cor sap acollir i donar una pàtria. La intimitat és l'acte, l'esfera del cor. Però Stavròghin és llunyà. [...] Infinitament allunyat fins i tot d'ell mateix, ja que l'home només pot ser interior a si mateix amb el cor, no amb l'esperit. Ser interior a un mateix amb l'esperit no està en poder de l'home. Ara, si el cor no viu, l'home continua essent un estrany per a si mateix»⁹.

13. Cal que totes les accions es posin sota el "domini polític" del cor, que l'agressivitat i els desitjos obsessius trobin pau en el bé més gran que els ofereix el cor i en la força que té contra els mals; que fins i tot la intel·ligència i la voluntat es posin al seu servei, sentint i tastant les veritats en lloc de voler dominar-les com solen fer algunes ciències; que la voluntat desitgi el bé més gran que el cor coneix, i que fins i tot la imaginació i els sentiments es deixin moderar pel batec del cor.

14. Es podria dir que, en definitiva, soc el meu cor, perquè és el que em distingeix, em configura en la meva identitat espiritual i em posa en comunió amb els altres. L'algorisme que treballa en el món digital demostra que els nostres pensaments i les decisions de la nostra voluntat són molt més "estàndards" del que podríem pensar. Són fàcilment predictibles i manipulables. No així el cor.

15. Aquesta és una paraula important per a la filosofia i la teologia, que aspiren a arribar a una síntesi global. De fet, la paraula "cor" no es pot explicar exhaustivament per la biologia, la psicologia, l'antropologia o cap ciència. És una d'aquelles paraules originals «que indiquen la realitat que pertany a tot l'home com a persona corporal i espiritual»¹⁰. Així, el biòleg no és més realista quan parla del cor, perquè només n'hi veu una part, i el conjunt no és menys real, sinó encara més. Ni tan sols un llenguatge abstracte podria tenir el mateix significat concret i global. Si el "cor" ens porta al centre íntim de la nostra persona, també ens permet reconèixer-nos en la nostra totalitat i no únicament en algun aspecte aïllat.

16. D'altra banda, aquesta força singular del cor ens ajuda a entendre per què es diu que quan copses una realitat amb el cor la pots conèixer millor i més plenament. Això ens porta inevitablement a l'amor del qual aquest cor és capaç,

⁹ Romano Guardini, *El món religiós de Dostojevskij*, Brescia 1980, 236.

¹⁰ Karl Rahner, *Alcune tesi per una teologia della devozione al cuore di Gesù*, a *Theologia del Cuore di Cristo*, Roma 1995, 60.

perquè «l'amor és el factor més íntim de la realitat»¹¹. Per a Heidegger, segons la interpretació donada per un pensador contemporani, la filosofia no comença amb un concepte pur o amb una certesa, sinó amb un xoc emocional: «El pensament s'ha d'haver sacsejat emocionalment abans de treballar els conceptes o mentre els treballa. Sense una emoció profunda no pot començar el pensament. La primera imatge mental seria la pell de gallina. El primer que ens fa pensar i qüestionar-nos és l'emoció profunda. La filosofia sempre es produeix en un estat d'ànim fonamental (*Stimmung*)»¹². I aquí apareix el cor, que «alberga estats d'ànim, funciona com a "guardià de l'estat d'ànim". El "cor" escolta de manera no metafòrica "la veu silenciosa" de l'ésser, deixant-se temperar i determinar per ella»¹³.

EL COR QUE UNEIX ELS FRAGMENTS

17. Al mateix temps, el cor fa possible qualsevol vincle autèntic, perquè una relació que no es construeix amb el cor és incapaç de superar la fragmentació de l'individualisme: només quedarien dempeus dues mònades que s'acosten, però que no s'uneixen realment. L'anti-cor és una societat cada cop més dominada pel narcisisme i l'autoreferencialitat. Al final arribem a la "pèrdua del desig", perquè l'altre desapareix de l'horitzó i ens tanquem en el nostre propi ego, sense capacitat de relacions sanes¹⁴. Com a resultat, ens tornem incapaços d'acollir Déu, com diria Heidegger, per rebre el diví hem de construir una «casa d'hostes»¹⁵.

18. Veiem així com en el cor de cada persona es produeix aquesta paradoxal connexió entre l'autoestima i l'obertura als altres, entre la trobada molt personal amb un mateix i el regal d'un mateix als altres. Et converteixes en tu mateix només quan adquireixes la capacitat de reconèixer l'altre i et trobes amb l'altre que és capaç de reconèixer i acceptar la teva pròpia identitat.

19. El cor també és capaç d'unificar i harmonitzar la pròpia història personal, que sembla fragmentada en mil peces, però on tot pot tenir sentit. Això és el que expressa l'Evangeli en la mirada de Maria, que mirava amb el cor. Va saber dialogar amb les experiències que tenia meditant-les en el seu cor, donant-les

¹¹ *Ibid.*, 61.

¹² Byung-Chul Han, *Heideggers Herz. Zum Begriff der Stimmung bei Martin Heidegger*, München 1996, 39.

¹³ *Ibid.*, 60; cf. 176.

¹⁴ Cf. Id., *Eros in agonía*, Milà 2019.

¹⁵ Cf. Martin Heidegger, *La poesia di Hölderlin*, Milà 1988, 144.

temps: representant-les i guardant-les dins per recordar. En l'Evangeli, la millor expressió del que pensa un cor són els dos passatges de sant Lluç que ens diuen que Maria «guardava (*syneterei*) totes aquestes coses, meditant-les (*symballousa*) en el seu cor» (Lc 2,19; cf. 2,51). El verb *symballein* (del qual "símbol") significa reflexionar, reunir dues coses en la ment i examinar-se, reflexionar, dialogar amb un mateix. A Lluç 2,51 *dieterei* significa "conservava amb cura", i el que conservava no sols era "l'escena" que va veure, sinó també allò que encara no entenia i, tanmateix, va romandre present i viva esperant reunir-ho tot en el seu cor.

20. En l'era de la intel·ligència artificial, no podem oblidar que la poesia i l'amor són necessaris per salvar la humanitat. El que mai cap algorisme no podrà acomodar serà, per exemple, aquell moment de la infantesa que es recorda amb tendresa i que, malgrat el pas dels anys, continua passant a tots els racons del planeta. Penso en l'ús d'una forquilla per segellar les vores d'aquells *panzerotti* casolans fets per les nostres mares o àvies. És aquell moment d'aprenentatge culinari, a mig camí entre el joc i l'edat adulta, en què un es responsabilitza de la feina per ajudar els altres. Com aquest de la forquilla, podria esmentar milers de petits detalls que conformen les biografies de cadascú: fer florir somriures amb una broma, fer un dibuix a la llum d'una finestra, jugar el primer partit de futbol amb una pilota de drap, guardar cucs en una capsa de sabates, assecar una flor entre les pàgines d'un llibre, cuidar un ocell que ha caigut del niu, demanar un desig fullejant una margarida. Tots aquests petits detalls, l'ordinari-extraordinari, mai no podran encaixar als algorismes. Perquè la forquilla, els acudits, la finestra, la pilota, la capsa de sabates, el llibre, l'ocell, la flor... es basen en la tendresa que es conserva en els records del cor.

21. El nucli de cada ésser humà, el seu centre més íntim, no és el nucli de l'ànima sinó de tota la persona en la seva identitat única, que és d'ànima i cos. Tot està unificat en el cor, que pot ser la seu de l'amor amb tots els seus components espirituals, psíquics i fins i tot físics. En definitiva, si hi regna l'amor, la persona arriba a la seva pròpia identitat d'una manera plena i lluminosa, perquè cada ésser humà ha estat creat abans que res per amor, està fet en les seves fibres més profundes per estimar i ser estimat.

22. Per això, veient com se succeeixen noves guerres, amb la complicitat, la tolerància o la indiferència d'altres països, o amb meres lluites de poder al voltant d'interessos partidistes, es podria pensar que la societat mundial està perdent el cor. Només cal mirar i escoltar les dones grans, de les diferents parts en conflicte, que són presoneres d'aquests conflictes devastadors. És esborronador veure-les plorar pels seus nets assassinats, o escoltar que desitgen la mort per haver perdut

la casa on sempre han viscut. Elles, que tantes vegades han estat models de força i resistència durant unes vides difícils i sacrificades, ara que arriben a l'última etapa de la seva existència no reben una pau merescuda, sinó angoixa, por i indignació. Culpar als altres no resol aquest drama vergonyós. Veure les àvies plorar sense que això resulti intolerable és signe d'un món sense cor.

23. Quan cadascú reflexiona, busca, medita sobre el seu propi ésser i sobre la pròpia identitat, o analitza les preguntes més elevades; quan pensa en el sentit de la seva vida i encara que busqui Déu, encara que senti el plaer d'haver albirat alguna cosa de la veritat, tot això requereix trobar la seva culminació en l'amor. Estimant, una persona sent que sap per què i amb quina finalitat viu. Així, tot flueix en un estat de connexió i harmonia. Per tant, davant el misteri personal, potser la pregunta més decisiva que tothom es pot fer és aquesta: tinc cor?

EL FOC

24. Això té conseqüències per a l'espiritualitat. Per exemple, la teologia dels *Exercicis Espirituals* de sant Ignasi de Loiola té com a principi l'*affectus*. La dimensió discursiva es construeix sobre una voluntat fonamental (amb tota la força del cor), que dona energia i recursos a la tasca de reorganitzar la vida. Les regles i composicions de lloc que Ignasi implementa funcionen sobre la base d'un "fonament" diferent d'ells, el desconegut del cor. Michel de Certeau destaca com les "mocions" de les quals parla sant Ignasi són erupcions d'una voluntat de Déu i d'una voluntat del cor que es manté diferent de l'ordre manifest. Alguna cosa inesperada comença a parlar en el cor de la persona, quelcom que sorgeix de l'incognoscible, treu la superfície del que es coneix i s'hi oposa. És l'origen d'un nou "ordenament de la vida" a partir del cor. No són discursos racionals que s'hagin de posar en pràctica traduint-los a la vida, com si l'afectivitat i la pràctica fossin simplement conseqüències –dependents– d'un coneixement assegurat¹⁶.

25. Allà on el filòsof s'atura amb els seus pensaments, el cor creient estima, adora, demana perdó i s'ofereix a servir en el lloc que el Senyor li dona a escollir per seguir-lo. Aleshores entén que ell és el "tu" de Déu i que pot ser un "jo" perquè Déu és un "tu" per a ell. El fet és que només el Senyor ofereix tractar-nos com un "tu" sempre i per sempre. Acceptar la seva amistat és una qüestió de cor i ens constitueix com a persones en el sentit ple del terme.

¹⁶ Cf. Michel de Certeau, *Lo spazio del desiderio. Gli "Exercizi spirituali" di Loyola, a Il parlare angelico: figure per una poetica della lingua. Secoli XVI e XVII.*

26. Sant Bonaventura deia que en una inspecció més propera cal qüestionar «no la llum, sinó el foc»¹⁷. I ensenyava que «la fe està en l'intel·lecte, per provocar afecte. Per exemple: saber que Crist va morir per nosaltres no és coneixement, sinó que necessàriament esdevé afecte, amor»¹⁸. En aquesta perspectiva, sant John Henry Newman va triar com a lema la frase «*Cor ad cor loquitur*», perquè, més enllà de qualsevol dialèctica, el Senyor ens salva parlant al nostre cor des del seu Sagrat Cor. Aquesta mateixa lògica va fer que per a ell, gran pensador, el lloc de la trobada més profunda amb ell mateix i amb el Senyor no fos la lectura ni la reflexió, sinó el diàleg orant, de cor a cor, amb Crist viu i present. Per això Newman va trobar en l'Eucaristia el Cor viu de Jesús, capaç d'alliberar, de donar sentit a cada moment i d'inculcar la veritable pau en l'home: «Oh santíssim i amable Cor de Jesús, estàs amagat en la santa Eucaristia, i aquí sempre bat per nosaltres. [...] T'adoro amb tot el meu amor i amb tota la meva veneració, amb el meu afecte fervent i amb la meva voluntat més submissa i decidida. Oh Déu meu, quan vinguis a mi en la sagrada comunió i facis la teva llar en mi, fes que el meu cor bategui a l'uníson amb el teu. Purifica'l de tot el que és orgull i sentit, que és duresa i crueltat, de tota perversitat, de tot desordre, de tota tebior. Omple'l tant de tu que ni els esdeveniments quotidians ni les circumstàncies de la vida el puguin molestar, i en el teu temor i en el teu amor pugui trobar la pau»¹⁹.

27. Davant del Cor de Jesús viu i present, la nostra ment, il·luminada per l'Esperit, entén les paraules de Jesús. Així es posa en marxa la nostra voluntat per practicar-les. Però això podria continuar essent una forma de moralisme autosostenible. Sentir i tastar el Senyor i honrar-lo és cosa del cor. Només el cor és capaç de posar les altres facultats i passions i tota la nostra persona en una actitud de reverència i obediència amorosa al Senyor.

EL MÓN POT CANVIAR COMENÇANT PEL COR

28. Només partint del cor les nostres comunitats podran unir les diferents intel·ligències i voluntats i pacificar-les perquè l'Esperit ens guï com a xarxa de germans, perquè la pacificació és també tasca del cor. El Cor de Crist és èxtasi, és una sortida, és un regal, és una trobada. En Ell ens tornem capaços de

¹⁷ *Itinerarium mentis in Deum*, VII, 6: Sant Bonaventura, *Itinerario della mente in Dio, Riconduzione delle Arti allà Teologia*, Roma 1995, 93.

¹⁸ Id., *Proemium in I Sent.*, q. 3: *Opera Omnia*, Quaracchi 1882, vol. 1, 13.

¹⁹ S. John Henry Newman, *Meditazioni e Preghiere*, Milà 2002, 106.

relacionar-nos d'una manera sana i feliç i de construir el Regne d'amor i de justícia en aquest món. El nostre cor unit al de Crist és capaç d'aquest miracle social.

29. Prendre's seriosament el cor té conseqüències socials. Com ensenya el Concili Vaticà II, «cadascun de nosaltres ha de treballar per canviar el cor, obrint els ulls al món sencer i a totes aquelles coses que els homes poden fer junts per conduir la humanitat cap a un destí millor»²⁰. Perquè «els desequilibris que pateix el món contemporani estan relacionats amb aquest desequilibri més profund que està arrelat al cor de l'home»²¹. Davant les tragèdies del món, el Concili ens convida a tornar al cor, explicant que l'ésser humà «en la seva interioritat, transcendeix l'univers de les coses: torna a aquelles profunditats, quan torna a si mateix, allà on l'espera aquell Déu que busca els cors (cf. 1Sa 16,7; Jr 17,10), allà on sota la mirada de Déu decideix el seu destí»²².

30. Això no vol dir confiar massa en nosaltres mateixos. Anem amb compte: adonem-nos que el nostre cor no és autosuficient, és fràgil i està ferit. Té dignitat ontològica, però al mateix temps ha de buscar una vida més digna²³. També diu el Concili Vaticà II que «el ferment evangèlic ha despertat i desperta en el cor de l'home aquesta irrefrenable necessitat de dignitat»²⁴, però per viure segons aquesta dignitat no n'hi ha prou de conèixer l'Evangeli ni de fer mecànicament el que ens mana. Necessitem l'ajuda de l'amor diví. Anem al Cor de Crist, el centre del seu ésser, que és un forn ardent d'amor diví i humà i és la plenitud més gran que pot aconseguir un ésser humà. És allà, en aquest Cor, on finalment ens reconeixem i aprenem a estimar.

31. Finalment, aquest Sagrat Cor és el principi unificador de la realitat, perquè «Crist és el cor del món; la seva Pasqua de mort i resurrecció és el centre de la història, que gràcies a ell és la història de la salvació»²⁵. Totes les criatures «avancen, juntament amb nosaltres i a través nostre, cap a l'objectiu comú, que és Déu, en una plenitud transcendent on el Crist ressuscitat ho abraça i ho il·lumina tot»²⁶. Davant del Cor de Crist, demano al Senyor que torni a tenir compassió per aquesta terra ferida, que Ell va voler habitar com un de nosaltres. Que aboqui els tresors de la seva llum i el seu amor, perquè el nostre món, que

²⁰ Constitució pastoral *Gaudium et spes*, 82.

²¹ *Ibid.*, 10.

²² *Ibid.*, 14.

²³ Cf. Dicasteri per a la Doctrina de la Fe, Declaració *Dignitas infinita* (2 abril 2024), 8. Cf. *L'Osservatore Romano*, 8 abril 2024.

²⁴ Constitució pastoral *Gaudium et spes*, 26.

²⁵ Sant Joan Pau II, *Angelus*, 28 juny 1998: *L'Osservatore Romano*, 30 juny-1 juliol 1998, p. 7.

²⁶ Carta encíclica *Laudato sí'* (24 maig 2015), 83: *AAS* (2015), 880.

sobreviu entre guerres, desequilibris socioeconòmics, consumisme i ús antihumà de la tecnologia, recuperi el més important i necessari: el Cor.

II

GESTOS I PARAULES D'AMOR

32. El Cor de Crist, que simbolitza el seu centre personal d'on brolla el seu amor per nosaltres, és el nucli viu del primer anunci. Hi ha l'origen de la nostra fe, la font que manté vives les creences cristianes.

GESTOS QUE REFLECTEIXEN EL COR

33. La manera com Crist ens estima és una cosa que no ens ha volgut explicar gaire. Ho va mostrar en els seus gestos. Veient-lo actuar podem descobrir com ens tracta a cadascun de nosaltres, encara que ens costa percebre-ho. Mirem doncs on la nostra fe el pot reconèixer: en l'Evangelí.

34. L'Evangelí diu que Jesús «va venir entre els seus» (Jn 1,11). Som seus, perquè no ens tracta com quelcom estrany. Ens considera propis, que guarda amb cura, amb afecte. Ens tracta com els seus. No en el sentit que som els seus esclaus, Ell mateix ho nega: «Ja no us dic servents» (Jn 15,15). El que proposa és la pertinença mútua dels amics. Va venir, va superar totes les distàncies, es va acostar a nosaltres com les coses més senzilles i quotidianes de l'existència. De fet, té un altre nom, que és "Emmanuel" i significa "Déu amb nosaltres", Déu proper a la nostra vida, que viu entre nosaltres. El Fill de Déu es va encarnar i «s'anorrea, fins a prendre la condició d'esclau» (Fl 2,7).

35. Això és evident quan el veiem actuar. Sempre està mirant, a prop, constantment obert a la trobada. El contemplem quan s'atura a conversar amb la samaritana al pou on va anar a buscar aigua (cf. Jn 4,5-7). El veiem, ben entrada la nit, trobant-se amb Nicodem, que tenia por de ser vist amb Jesús (cf. Jn 3,1-2). L'admirem quan sense vergonya deixa que una prostituta li renti els peus (cf. Lc 7,36-50); quan diu, mirant fit a fit la dona adúltera: «No et condemno» (cf. Jn 8,11); o quan s'enfronta a la indiferència dels seus deixebles

i diu amb afecte al cec del camí: «Què vols que et faci?» (Mc 10,51). Crist mostra que Déu és proximitat, compassió i tendresa.

36. Si curava algú, preferia acostar-se: «Va estendre la mà i el va tocar» (Mt 8,3); «li va tocar la mà» (Mt 8,15); «els va tocar els ulls» (Mt 9,29). I fins i tot s'aturava a guarir els malalts amb la seva pròpia saliva (cf. Mc 7,33), com una mare, perquè no el sentissin un estrany a la seva vida. Perquè «el Senyor coneix aquella bella ciència de les carícies. La tendresa de Déu: no ens estima amb paraules, s'acosta i estant a prop nostre ens dona el seu amor amb tota la tendresa possible»²⁷.

37. Com que ens costa confiar, perquè hem estat ferits per tantes falsedats, agressions i decepcions, ens xiuxiueja a l'orella: «Coratge, fill» (Mt 9,2), «coratge, filla» (Mt 9,22). Es tracta de vèncer la por i adonar-nos que amb Ell no tenim res a perdre. A Pere, que no es va confiar, «Jesús va estendre la mà, el va agafar i li va dir: [...] "Per què has dubtat?"» (Mt 14,31). No tinguis por. Deixa que s'acosti a tu, fes-lo seure al teu costat. Podem dubtar de moltes persones, però no d'ell. I no t'aturis a causa dels teus pecats. Recorda que molts pecadors «seien a taula amb Jesús» (Mt 9,10) i cap d'ells no es va escandalitzar. Els elitistes religiosos es van queixar i el van tractar com «un golafre i un borratxo, amic dels recaptadors d'impostos i dels pecadors» (Mt 11,19). Quan els fariseus van criticar la seva proximitat amb persones considerades de baix nivell o pecadors, Jesús els va dir: «Vull misericòrdia i no sacrificis» (Mt 9,13).

38. Aquell mateix Jesús avui t'espera per donar-te l'oportunitat d'il·luminar la teva existència, de fer-te aixecar, d'omplir-te de la seva força. Abans de morir, de fet, va dir als seus deixebles: «No us deixaré orfes: vindré a vosaltres. Una mica més i el món ja no em veurà; en canvi vosaltres em veureu» (Jn 14,18-19). Sempre troba una manera de manifestar-se en la teva vida, perquè puguis trobar-te amb Ell.

LA MIRADA

39. Diu l'Evangeli que va venir a Ell un home ric, ple d'ideals però sense força per canviar la seva vida. Aleshores «Jesús va fixar la seva mirada en ell» (Mc 10,21). T'imagines aquell moment, aquella trobada entre els ulls d'aquest home i la mirada de Jesús? Si et crida, si et convida a una missió, primer et mira, escruta les profunditats del teu ésser, percep i coneix tot el que hi ha en tu, posa la seva

²⁷ *Homília de la missa matinal a la Domus Sanctae Marthae, 7 juny 2013: L'Osservatore Romano, 8 juny 2013, p. 8.*

mirada sobre tu: «Quan caminava pel Mar de Galilea, va veure dos germans [...]. Anant més enllà, va veure dos germans més» (Mt 4,18.21).

40. Molts textos evangèlics ens mostren Jesús prestant tota la seva atenció a les persones, a les seves preocupacions, al seu sofriment. Per exemple: «En veure les multituds, en va sentir compassió, perquè estaven cansades i esgotades» (Mt 9,36). Quan ens sembla que tothom ens ignora, que a ningú no li interessa el que ens passa, que no som importants per a ningú, Ell ens està atent. Això és el que va assenyalar a Natanael, que estava sol i absort: «Abans que Felip et cridés, et vaig veure quan eres sota la figuera» (Jn 1,48).

41. Precisament perquè està atent amb nosaltres, és capaç de reconèixer cada bona intenció que tens, cada petita bona acció que fas. L'Evangelí diu que «va veure una vídua pobre que hi tirava dues monedes [al tresor del temple]» (Lc 21,2) i de seguida ho va indicar als seus apòstols. Jesús presta atenció de manera que admiri les coses bones que reconeix en nosaltres. Quan el centurió li va preguntar amb total confiança, «en escoltar-lo, Jesús va quedar meravellat» (Mt 8,10). Què bonic és saber que si els altres ignoren les nostres bones intencions o les coses positives que podem fer, Jesús no les troba a faltar, sinó que les admira.

42. Ell, com a home, ho havia après de Maria, la seva mare. Ella, que tot ho contemplava amb cura i "ho guardava [...] en el seu cor" (cf. Lc 2,19.51), li va ensenyar des de petit, juntament amb sant Josep, a parar atenció.

LES PARAULES

43. Encara que a les Escripures tenim la seva Paraula sempre viva i actual, de vegades Jesús ens parla internament i ens crida perquè ens porti al millor lloc. I el millor lloc és el seu Cor. Ens crida a entrar on puguem recuperar forces i pau: «Veniu a mi, tots els que esteu cansats i afeixugats, i jo us faré descansar» (Mt 11,28). Per això demanava als seus deixebles: «Persevereu en mi» (Jn 15,4).

44. Les paraules que va dir Jesús mostraven que la seva santedat no eliminava els sentiments. En algunes ocasions van mostrar un amor apassionat, que pateix per nosaltres, s'emociona, es queixa i arriba a les llàgrimes. És evident que les preocupacions i angoixes comunes de la gent, com ara el cansament o la fam, no el deixaven indiferent: «Sento compassió per la multitud; [...] no tenen res per menjar. [...] Defalliran pel camí; i alguns d'ells han vingut de lluny» (Mc 8,2-3).

45. L'Evangelí no amaga els sentiments de Jesús envers Jerusalem, la ciutat estimada: «Quan s'acostava i veié la ciutat, plorà per ella» (Lc 19,41) i expressava el seu desig més gran: «Tant de bo que tu també haguessis entès, en aquest dia, què porta a la pau!» (Lc 19,42). Els evangelistes, tot i que de vegades el presenten com a poderós o gloriós, no deixen de mostrar els seus sentiments davant la mort i el dolor dels seus amics. Abans d'explicar que davant la tomba de Llätzer «Jesús va esclatar a plorar» (Jn 11,35), l'Evangelí s'atura per dir que «Jesús estimava Marta i la seva germana i Llätzer» (Jn 11,5) i que, veient Maria plorar i els qui eren amb ella "es commogué profundament i es contorbà" (cf. Jn 11,33). La narració no deixa cap dubte que va ser un crit sincer, sorgit d'una pertorbació interna. Finalment, no es va intentar amagar l'angoixa de Jesús davant la seva pròpia mort violenta a mans d'aquells que tant estimava: «Va començar a sentir por i angoixa» (Mc 14,33), fins al punt de dir: «La meua ànima està trista fins a la mort» (Mc 14,34). Aquesta pertorbació interior s'expressa amb tota la seva força en el crit del Crucificat: «Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat?» (Mc 15,34).

46. Tot això, a simple vista superficial, pot semblar un mer romanticisme religiós. Tanmateix, és el més seriós i decisiu. Troba la seva màxima expressió en Crist clavat a una creu. És la paraula d'amor més eloqüent. No és una closca buida, no és un sentiment pur, no és una evasió espiritual. És amor. Per això sant Pau, buscant les paraules adequades per explicar la seva relació amb Crist, va dir: «Em va estimar i es va lliurar per mi» (Ga 2,20). Aquesta era la seva creença més gran: saber que era estimat. La dedicació de Crist a la creu el va sotmetre, però només tenia sentit perquè hi havia alguna cosa encara més gran que aquella dedicació: «Ell m'estimà». Quan molta gent buscava la salvació, el benestar o la seguretat en diverses propostes religioses, Pau, tocat per l'Esperit, va poder mirar més enllà i meravellar-se amb allò més gran i fonamental: «Ell m'estimà».

47. Després d'haver contemplat Crist, mirant el que els seus gestos i les seves paraules ens permeten veure del seu Cor, recordem ara com l'Església reflexiona sobre el sant misteri del Cor del Senyor.

III

AQUEST ÉS EL COR QUE HA ESTIMAT TANT

48. La devoció al Cor de Crist no és el culte d'un òrgan separat de la Persona de Jesús. El que contemplem i adorem és tot Jesucrist, el Fill de Déu fet home, representat en una imatge on es destaca el seu cor. En aquest cas, el cor de la carn es pren com a imatge o signe privilegiat del centre més íntim del Fill encarnat i del seu amor que és alhora diví i humà, perquè més que qualsevol altre membre del seu cos és «l'índex natural, o bé el símbol de la seva immensa caritat»²⁸.

L'ADORACIÓ DE CRIST

49. És essencial subratllar que ens relacionem amb la Persona de Crist, en amistat i adoració, atrets per l'amor representat en la imatge del seu Cor. Venerem aquesta imatge que el representa, però l'adoració va dirigida només al Crist viu, en la seva divinitat i en tota la seva humanitat, per deixar-nos abraçar pel seu amor humà i diví.

50. Independentment de la imatge utilitzada, és segur que el Cor viu de Crist – mai una imatge– és objecte d'adoració, perquè forma part del seu cos santíssim i ressuscitat, inseparable del Fill de Déu que el va assumir per sempre. És adorat com «el cor de la persona del Verb, al qual està indissociablement unit»²⁹. No l'adorem aïlladament, sinó perquè amb aquest Cor és el mateix Fill encarnat que viu, estima i rep el nostre amor. Per tant, cada acte d'amor o adoració del seu Cor és en realitat «veritablement i realment tributat al mateix Crist»³⁰, ja que aquesta figura es refereix espontàniament a Ell i és «un símbol i una imatge expressiva de la caritat infinita de Jesucrist»³¹.

51. Per això ningú no ha de pensar que aquesta devoció pot separar-nos o distreure'ns de Jesucrist i del seu amor. De manera espontània i directa ens dirigeix a Ell i només a Ell, que ens crida a una amistat preciosa feta de diàleg, afecte, confiança, adoració. Aquest Crist amb el cor traspasat i ardent és el mateix que va néixer a Betlem per amor; ell és qui va caminar per Galilea curant,

²⁸ Pius XII, Carta encíclica *Haurietis aquas* (15 maig 1956), I: *AAS* 48 (1956), 316.

²⁹ Pius VI, Constitució *Auctorem fidei* (28 agost 1794), 63: *DH*, 2663.

³⁰ Lleó XIII, Carta encíclica *Annum sacrum* (25 maig 1899): *ASS* 31 (1898-99), 649.

³¹ *Ibid.*: «Inest in Sacro Corde symbolum atque expressa imago infinitae Iesu Christi caritatis».

acaronant, vessant misericòrdia; ell és qui ens va estimar fins al final, obrint els braços a la creu. Finalment, és el mateix que va ressuscitar i viu gloriósament entre nosaltres.

LA VENERACIÓ DE LA SEVA IMATGE

52. Cal assenyalar que la imatge de Crist amb el seu cor, encara que en cap cas és un objecte de culte, no és una de les moltes que podríem triar. No és quelcom inventat a la taula de dibuix o dissenyat per un artista, «no és un símbol imaginari, és un símbol real, que representa el centre, la font d'on va derivar la salvació de tota la humanitat».³²

53. Hi ha una experiència humana universal que fa que aquesta imatge sigui única. No hi ha dubte, de fet, que al llarg de la història i en diverses parts del món el cor s'ha convertit en símbol de la intimitat més personal i també dels afectes, les emocions i la capacitat d'estimar. Més enllà de qualsevol explicació científica, una mà posada al cor d'un amic expressa un afecte especial; quan un s'enamora i està a prop de la persona estimada, el cor s'accelera; quan pateixes l'abandó o l'engany per part d'un ésser estimat, sents una forta opressió al teu cor. Al capdavall, per expressar que una cosa és sincera, que realment ve del centre de la persona, diem: "T'ho dic de tot cor". El llenguatge poètic no pot ignorar la força d'aquestes experiències. Per tant, és inevitable que al llarg de la història el cor hagi aconseguit una capacitat simbòlica única, no merament convencional.

54. És comprensible, doncs, que l'Església hagi escollit la imatge del cor per representar l'amor humà i diví de Jesucrist i el nucli més íntim de la seva Persona. Tanmateix, tot i que el dibuix d'un cor amb flames de foc pot ser un símbol eloqüent que ens recordi l'amor de Jesús, convé que aquest cor formi part d'una imatge de Jesucrist. D'aquesta manera, la seva crida a la relació personal, el trobament i el diàleg esdevé encara més significativa³³. Aquella imatge venerada de Crist, on destaca el seu cor amorós, té alhora una mirada que crida a la

³² *Angelus*, 9 juny 2013: *L'Osservatore Romano*, 10-11 juny 2013, p. 8.

³³ Entenem, doncs, per què l'Església va prohibir la col·locació a l'altar de representacions només del cor de Jesús o de Maria (cf. Resposta de la Congregació de Ritus al reverend Charles Lecoq, PSS, 5 abril 1879: *Decreta authentica Congregationis Sacrorum Rituum ex actis ejusdem collecta*, vol III, 107-108. Fora de la Litúrgia, "per a la devoció privada" (*ibid.*), el simbolisme del cor es pot utilitzar com a expressió didàctica, figura estètica o emblema que ens convida a pensar en l'amor de Crist, però correm el risc de prendre el cor com a objecte d'adoració o diàleg espiritual separat de la persona de Crist. El 31 de març de 1887 la Congregació va donar una altra resposta semblant (*ibid.*, 187, n. 3673).

trobada, al diàleg, a la confiança; té unes mans fortes capaces de donar-nos suport; té una boca que ens parla d'una manera única i molt personal.

55. El cor té l'avantatge de ser percebut no com un òrgan a part, sinó com un centre íntim unificador i, alhora, com una expressió de la totalitat de la persona, cosa que no passa amb altres òrgans de l'ésser humà. Si és el centre íntim de la totalitat de la persona, i per tant una part que representa el tot, el podem desvirtuar fàcilment si el contemplem separatament de la figura del Senyor. La imatge del cor ens ha de relacionar amb la totalitat de Jesucrist en el seu centre unificador i, alhora, des d'aquest centre unificador, ens ha de dirigir a contemplar Crist en tota la bellesa i riquesa de la seva humanitat i de la seva divinitat.

56. Això va més enllà de l'atractiu que poden tenir les diverses imatges creades del Cor de Crist, perquè, davant les imatges de Crist, no «els hem de demanar res, ni hem de confiar en les imatges, com feien els pagans en l'antiguitat, però a través de les imatges que besem i davant les quals ens descobrirem i ens postrem, adorem Crist»³⁴.

57. A més, algunes d'aquestes imatges poden semblar poc atractives per a nosaltres i potser no ens mouen gaire a l'amor i a l'oració. Això és secundari, ja que la imatge és només una figura motivadora i, com dirien els orientals, no s'ha de mirar el dit que assenyala la lluna. Si bé l'Eucaristia és una presència real per ser adorada, en aquest cas només és una imatge que, tot i ser beneïda, ens convida a anar més enllà, ens dirigeix a elevar el nostre cor al de Crist viu i a unir-lo amb Ell. La imatge venerada convida, indica, emociona, perquè dediquem un temps a conèixer Crist i la seva adoració, com creiem millor imaginar-la. D'aquesta manera, mirant la imatge, ens situem davant de Crist, i davant d'ell «l'amor reuneix, contempla el misteri i l'assaboreix en silenci»³⁵.

58. Dit tot això, no hem d'oblidar que la imatge del cor ens parla de la carn humana, de la terra, i per tant també ens parla de Déu que ha volgut entrar en la nostra condició històrica, fer història i compartir el nostre terrenal viatge. Un mode de devoció més abstracte o estilitzat no serà necessàriament més fidel a l'Evangelí, perquè en aquest signe sensible i accessible es manifesta la manera com Déu s'ha volgut revelar i estar a prop nostre.

³⁴ Concili Ecumènic de Trento, Sess. XXV, Decret *Mandat Sancta Synodus* (3 desembre 1563): *DH*, 1823.

³⁵ V Conferència General de l'Episcopat Llatinoamericà i del Carib, *Document d' Aparecida* (29 juny 2007), n. 259.

AMOR SENSIBLE

59. L'amor i el cor no estan necessàriament units, perquè l'odi, la indiferència i l'egoisme poden regnar en un cor humà. Però no arribem a la nostra plena humanitat si no sortim de nosaltres mateixos, i no esdevenim plenament nosaltres mateixos si no estimem. Per tant, el centre íntim de la nostra persona, creat per a l'amor, realitza el pla de Déu només si estima. Així, el símbol del cor simbolitza l'amor al mateix temps.

60. L'etern Fill de Déu, que em transcendeix sense límits, va voler estimar-me fins i tot amb un cor humà. Els seus sentiments humans esdevenen el sagrament d'un amor infinit i definitiu. Per tant, el seu cor no és un símbol físic que expressi només una realitat espiritual o una realitat separada de la matèria. La mirada dirigida al Cor del Senyor contempla una realitat física, la seva carn humana, i això fa possible que Crist tingui emocions i sentiments humans, com nosaltres, encara que totalment transformat pel seu amor diví. La devoció ha d'arribar a l'amor infinit de la persona del Fill de Déu, però hem d'afirmar que és inseparable del seu amor humà, i per això ens ajuda la imatge del seu cor de carn.

61. Si encara avui el cor és percebut en el sentiment popular com el centre emocional de tot ésser humà, és el que millor pot significar l'amor diví de Crist unit per sempre i inseparablement amb el seu amor integralment humà. Pius XII ja va recordar que la Paraula de Déu, on descriu «l'amor del Cor de Jesucrist, no sols inclou la caritat divina, sinó que s'estén als sentiments de l'afecte humà. [...] Per tant, el Cor de Jesucrist, hipostàticament unit a la divina Persona de la Paraula, sens dubte hagué de bategar d'amor i de qualsevol altre afecte sensible»³⁶.

62. En els Pares de l'Església, davant d'alguns que van negar o relativitzar la veritable humanitat de Crist, trobem una forta afirmació de la realitat concreta i tangible dels afectes humans del Senyor. Així, sant Basili subratlla que l'encarnació del Senyor no és quelcom imaginatiu, sinó que «el Senyor posseïa els afectes naturals»³⁷. Sant Joan Crisòstom ofereix un exemple: «Si no hagués tingut la nostra naturalesa, no hauria viscut diverses vegades la tristesa»³⁸. Sant Ambròs diu: «Com que va prendre l'ànima, va agafar les passions de l'ànima»³⁹. I sant Agustí presenta els afectes humans com una realitat que, un cop assumida per Crist, ja no és aliena a la vida de gràcia: «El Senyor Jesús va prendre totes

³⁶ Carta encíclica *Haurietis aquas* (15 maig 1956), I: AAS 48 (1956), 323-324.

³⁷ *Ep.* 261, 3: PG 32, 972.

³⁸ *In Ioann. homil.* 63, 2: PG 59, 350.

³⁹ *De fide ad Gratianum*, II, 7, 56: PL 16, 594 (ed. 1880).

aquestes conseqüències pròpies de la debilitat humana (com va prendre la mort corporal), no per una necessitat que se li imposa, sinó per un desig de misericòrdia. [...] Per tant, si algú s'hagués entristit i patit enmig de les temptacions humanes, no s'hauria, per tant, de considerar-se abandonat per la gràcia de Crist»⁴⁰. Finalment, sant Joan Damascè creu que aquesta experiència afectiva real de Crist en la seva humanitat és la prova que Ell va assumir totalment i no parcialment la nostra naturalesa, per redimir-la i transformar-la del tot. Crist, doncs, va assumir tots els elements que formen la naturalesa humana, perquè tots fossin santificats⁴¹.

63. Val la pena recordar aquí la reflexió d'un teòleg, que reconeix que, «sota la influència del pensament grec, la teologia ha relegat durant molt de temps el cos i els sentiments al món del prehumà, de l'infrahumà o de la temptació del veritablement humà, però allò que la teologia no ha resolt en teoria, l'espiritualitat ho ha resolt a la pràctica. Ella i la religiositat popular han mantingut viva la relació amb els aspectes somàtics, psicològics i històrics de Jesús, la devoció a les seves ferides, l'espiritualitat de la preciosa sang, la devoció al cor de Jesús, les pràctiques eucarístiques [...]. Tot això va omplir els buits de la teologia alimentant la imaginació i el cor, l'amor i la tendresa per Crist, l'esperança i la memòria, el desig i la nostàlgia. La raó i la lògica han pres altres camins»⁴².

AMOR TRIPLE

64. Ni tan sols ens aturem als seus sentiments humans, per bells i commovedors que siguin, perquè contemplant el Cor de Crist reconeixem com en els seus sentiments nobles i saludables, en la seva tendresa, en la vibració del seu afecte humà, es manifesta tota la veritat del seu amor diví i infinit. Així ho va expressar Benet XVI: «Des de l'horitzó infinit del seu amor, Déu va voler entrar als límits de la història i de la condició humana, va prendre un cos i un cor; perquè puguem contemplar i trobar l'infinit en el finit, el Misteri invisible i inefable en el Cor humà de Jesús, el Natzarè»⁴³.

65. En realitat, hi ha un amor triple que està contingut i ens enlluerna en la imatge del Cor del Senyor. En primer lloc, l'amor diví infinit que trobem en Crist. Però pensem també en la dimensió espiritual de la humanitat del Senyor. Des d'aquest punt de vista, el cor «és el símbol d'aquella caritat ardent, que, infusa

⁴⁰ *Enarr. en Ps. 87, 3: PL 37, 1111.*

⁴¹ Cf. *De fide orth. 3, 6.20: PG 94, 1006.1081.*

⁴² Olegario González de Cardedal, *La entraña del cristianismo*, Salamanca 2010, 70-71.

⁴³ *Angelus*, 1 de juny de 2008: *L'Osservatore Romano*, 2-3 juny 2008, p. 1.

en la seva ànima, constitueix la dotació preciosa de la seva voluntat humana». Finalment, «és un símbol del seu amor sensible»⁴⁴.

66. Aquests tres amors no són capacitats separades, que funcionen de manera paral·lela o desconnectada, sinó que actuen i s'expressen conjuntament i en un flux constant de vida: «A la llum, de fet, de la fe, per la qual creiem que en la Persona de Crist existeix la unió entre la naturalesa humana i la divina, la nostra ment es fa apta per concebre els vincles molt estrets que hi ha entre l'amor sensible del cor físic de Jesús i el seu doble amor espiritual, l'humà i el diví»⁴⁵.

67. Per tant, en entrar al Cor de Crist, ens sentim estimats per un cor humà, ple d'afectes i sentiments com el nostre. La seva voluntat humana vol estimar-nos lliurement, i aquesta voluntat espiritual està plenament il·luminada per la gràcia i la caritat. Quan arribem a les profunditats d'aquest Cor, som inundats per la glòria incommensurable del seu amor infinit com a Fill etern, que ja no podem separar del seu amor humà. És precisament en el seu amor humà, i no allunyant-se'n, on trobem el seu amor diví: trobem «l'infinit en el finit»⁴⁶.

68. És un ensenyament constant i definitiu de l'Església que la nostra adoració a la seva Persona és única i abraça inseparablement tant la seva naturalesa divina com la seva naturalesa humana. Des de l'antiguitat l'Església ha ensenyat que cal «adorar un mateix Crist, Fill de Déu i home, en dues natures inseparables i indivises»⁴⁷. I això «amb una sola adoració [...], perquè el Verb es va fer carn»⁴⁸. De cap manera «Crist no és adorat en dues natures, de les quals s'introdueixen dues adoracions», sinó que «el Verb Déu encarnat amb la seva pròpia carn és adorat amb una sola adoració»⁴⁹.

69. Sant Joan de la Creu ha volgut expressar que en l'experiència mística l'amor incommensurable de Crist ressuscitat no es fa sentir com a estrany a la nostra vida. L'Infinit d'alguna manera s'abaixa perquè a través del Cor obert de Crist puguem experimentar una trobada d'amor veritablement mútua: «De fet, és possible que un ocell de vol baix prengui una àguila daurada amb vol sublim, si aquesta, amb ganes de ser presa, baixa»⁵⁰. I explica que «veient l'esposa pel seu amor i escoltant-la gemegar, ell és ferit pel seu amor ja que entre els amants la

⁴⁴ Pius XII, Carta encíclica *Haurietis aquas* (15 maig 1956), II: AAS 48 (1956), 327-328.

⁴⁵ *Ibid.*, 28: AAS 48 (1956), 343-344.

⁴⁶ Benet XVI, *Angelus*, 1 juny 2008: *L'Osservatore Romano*, 2-3 juny 2008, p. 1.

⁴⁷ Vigili, Constitució *Inter innumeras sollicitudines* (14 maig 553): *DH*, 420.

⁴⁸ Concili Ecumènic d'Efes, *Anatemes de Ciril d'Alexandria*, 8: *DH*, 259.

⁴⁹ II Concili Ecumènic de Constantinoble, Sess. VIII (2 juny 553), Can. 9: *DH*, 431.

⁵⁰ Sant Joan de la Creu, *Càntic espiritual A*, vers 22, 4.

ferida de l'un és la ferida de l'altre i el sentiment que tenen és únic»⁵¹. Aquest místic entén la figura del costat ferit de Crist com una crida a la unió plena amb el Senyor. Ell és el cérvol vulnerable, ferit quan encara no ens hem deixat tocar pel seu amor, que baixa als corrents d'aigua per saciar la seva set i troba consol cada vegada que ens dirigim a Ell:

«Gira, coloma,
ja que el cérvol ferit
de l'alt turó apareix
a la brisa del teu vol i pren l'aire fresc»⁵².

PERSPECTIVES TRINITÀRIES

70. La devoció al Cor de Jesús és marcadament cristològica; és una contemplació directa de Crist que convida a la unió amb Ell. Això és legítim si tenim present el que demana la Carta als Hebreus: córrer la nostra carrera "tenint la mirada fixa en Jesús" (cf. 12,2). Tanmateix, no podem ignorar que, al mateix temps, Jesús es presenta com el camí per anar al Pare: «Jo soc el camí [...]. Ningú no ve al Pare sinó per mi» (Jn 14,6). Ell ens vol conduir al Pare. Per això la predicació de l'Església, des del principi, no ens fa aturar-nos en Jesucrist, sinó que ens condueix al Pare. És Ell qui al final, com a plenitud original, ha de ser glorificat⁵³.

71. Fixem-nos, per exemple, en la Carta als Efesis, on podem veure amb força i claredat com s'adreça la nostra adoració al Pare: «M'inclino davant el Pare» (Ef 3,14). «Hi ha un sol Déu i Pare de tots, que està per sobre de tots, obra a través de tots i és present en tots» (Ef 4,6). «Doneu gràcies contínuament a Déu Pare per tot» (Ef 5,20). El Pare és aquell a qui estem destinats (cf. 1Co 8,6). Per això, sant Joan Pau II deia que «tota la vida cristiana és com un gran pelegrinatge cap a la casa del Pare»⁵⁴. Això és el que va viure sant Ignasi d'Antioquia en el camí del martiri: «Una aigua viva murmura dins meu i em diu: Vine al Pare!»⁵⁵.

72. És abans que res el Pare de Jesucrist: «Beneït el Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist» (Ef 1,3). Ell és «el Déu de nostre Senyor Jesucrist, el Pare de la glòria»

⁵¹ *Ibid.*, Estrofa 12,8.

⁵² *Ibid.*, Estrofa 12,1.

⁵³ «Per a nosaltres hi ha un sol Déu, el Pare, del qual provenen totes les coses i nosaltres som per a ell» (1Co 8,6). «Al nostre Déu i Pare sigui la glòria pels segles dels segles. Amén» (Fl 4,20). «Beneït sigui el Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist, el Pare de la misericòrdia i el Déu de tota consolació» (2Co 1,3).

⁵⁴ Carta apostòlica *Tertio millennio adveniente* (10 novembre 1994), 49: AAS 87 (1995), 35.

⁵⁵ *Ad Rom.*, 7: PG 5, 694.

(Ef 1,17). Quan el Fill es va fer home, tots els desitjos i aspiracions del seu cor humà es van dirigir cap al Pare. Si veiem com Crist es referia al Pare, podem captar aquesta fascinació del seu cor humà, aquesta orientació perfecta i constant cap al Pare⁵⁶. La seva història en aquesta terra nostra va ser un viatge sentint en el seu cor humà una crida incessant a anar al Pare⁵⁷.

73. Sabem que el mot arameu amb què s'adreçava al Pare era "Abba", que significa "pare". En el seu temps alguns es van molestar per aquesta familiaritat (cf. Jn 5,18). És l'expressió que feia servir Jesús per comunicar-se amb el Pare quan va aparèixer l'angoixa de la mort: «Abba (Pare)! Tot és possible amb tu: allunya't de mi aquesta copa! Però no el que jo vull, sinó el que vols tu» (Mc 14,36). Sempre s'ha reconegut estimat pel Pare: «Vos m'estimaves abans de la creació del món» (Jn 17,24). I Jesús, en el seu cor humà, s'extasiava escoltant el Pare que li deia: «Tu ets el meu Fill estimat: en tu m'he complagut» (Mc 1,11).

74. El quart Evangeli diu que el Fill etern del Pare ha estat sempre «en el si del Pare» (Jn 1,18)⁵⁸. Sant Ireneu afirma que «el Fill de Déu ha existit sempre en presència del Pare»⁵⁹. I Orígenes sosté que el Fill persevera «en la contemplació incessant de l'abisme patern»⁶⁰. Per això, quan el Fill es va fer home, va passar nits senceres comunicant amb el Pare estimat, al cim de la muntanya (cf. Lc 6,12). Ell va dir: «He d'ocupar-me de les coses del meu Pare» (Lc 2,49). Vegem les seves expressions de lloança: «Jesús es va alegrar en l'Esperit Sant i va dir: "Et lloo, Pare, Senyor del cel i de la terra"» (Lc 10,21). I les seves últimes paraules, plenes de confiança, van ser: «Pare, a les teves mans encomano el meu esperit» (Lc 23,46).

75. Mirem ara la nostra mirada cap a l'Esperit Sant, que omple el Cor de Crist i crema en Ell. Perquè, com deia sant Joan Pau II, el Cor de Crist és «l'obra mestra de l'Esperit Sant»⁶¹. No és només una cosa del passat, perquè «en el Cor de Crist és viva l'acció de l'Esperit Sant, a la qual Jesús va atribuir la inspiració de la seva missió (cf. Lc 4,18; Is 61,1) i que a l'Últim Sopar havia promès enviar. És l'Esperit qui ens ajuda a captar la riquesa del signe del costat traspassat de Crist, d'on va

⁵⁶ «El món ha de saber que estimo el Pare» (Jn 14,31). «Jo i el Pare som u» (Jn 10,30). «Joestic en el Pare i el Pare és en mi» (Jn 14,10).

⁵⁷ «Me'n vaig al Pare» (*pros ton Patéra*: Jn 16,28). «Jo vinc a vosaltres» (*pros se*: Jn 17,11).

⁵⁸ «*Eis ton kolpon tou Patrós*».

⁵⁹ *Adv. Haer.*, III, 18, 1: PG 7, 932.

⁶⁰ *In Ioann*, II, 2: PG 14, 110.

⁶¹ *Angelus*, 23 juny 2002: *L'Osservatore Romano*, 24-25 juny 2002, p. 1.

sorgir l'Església (cf. Constitució *Sacrosanctum Concilium*, 5)⁶². En definitiva, «només l'Esperit Sant pot obrir davant nostre aquesta plenitud de "l'home interior", que es troba en el Cor de Crist. Només Ell pot garantir que els nostres cors humans també treguin força gradualment d'aquesta plenitud»⁶³.

76. Si intentem aprofundir en el misteri de l'acció de l'Esperit, veiem que Ell gemega en nosaltres i diu «*Abba*»: «Que sou fills ho demostra el fet que Déu va enviar l'Esperit del seu Fill als nostres cors, que crida: "*Abba*! Pare!"» (Ga 4,6). En efecte, «l'Esperit mateix, juntament amb el nostre esperit, testimonien que som fills de Déu» (Rm 8,16). L'acció de l'Esperit Sant en el cor humà de Crist provoca incessantment aquesta atracció cap al Pare. I quan ens uneix per gràcia amb els sentiments de Crist, ens fa participants de la relació del Fill amb el Pare, és «l'Esperit que ens fa fills adoptius, a través del qual cridem: "*Abba*! Pare!"» (Rm 8,15).

77. La nostra relació amb el Cor de Crist es transforma llavors sota l'impuls de l'Esperit, que ens orienta cap al Pare, font de vida i origen últim de la gràcia. El mateix Crist no vol que ens aturem només en Ell. L'amor de Crist és «revelació de la misericòrdia del Pare»⁶⁴. El seu desig és que, impulsats per l'Esperit que brota del seu Cor, "amb Ell i en Ell" anem al Pare. La glòria s'adreça al Pare "per" Crist⁶⁵, "amb" Crist⁶⁶ i "en" Crist⁶⁷. Sant Joan Pau II va ensenyar que «el Cor del Salvador ens convida a tornar a l'amor del Pare, que és la font de tot amor autèntic»⁶⁸. És precisament això el que l'Esperit Sant, que ve a nosaltres del Cor de Crist, vol alimentar en els nostres cors. Per això la Litúrgia, sota l'acció vivificant de l'Esperit, sempre es dirigeix al Pare des del Cor ressuscitat de Crist.

EXPRESSIONS MAGISTERIALS RECENTS

78. El Cor de Crist ha estat present en la història de l'espiritualitat cristiana de diverses maneres. A la Bíblia i als primers segles de l'Església apareixia en la

⁶² Sant Joan Pau II, *Missatge sobre el centenari de la consagració del gènere humà al diví Cor de Jesús*, Varsòvia, 11 juny 1999, Solemnitat del Sagrat Cor de Jesús: *L'Osservatore Romano*, 12 juny 1999, p. 5.

⁶³ Id., *Angelus*, 8 juny 1986, 4: *L'Osservatore Romano*, 9-10 juny 1986, p. 5.

⁶⁴ *Homília*, Visita al Policlínic Gemelli i a la Facultat de Medicina de la Universitat Catòlica del Sagrat Cor, 27 juny 2014: *L'Osservatore Romano*, 29 juny 2014, p. 7.

⁶⁵ Ef 1,5,7; 2,18; 3,12.

⁶⁶ Ef 2,5.6; 4.15.

⁶⁷ Ef 1,3.4.6.7.11.13.15; 2,10.13.21.22; 3,6.11.21.

⁶⁸ *Missatge sobre el centenari de la consagració del gènere humà al diví Cor de Jesús*, Varsòvia, 11 juny 1999, Solemnitat del Sagrat Cor de Jesús: *L'Osservatore Romano*, 12 juny 1999, p. 5.

figura del costat ferit del Senyor, com a font de gràcia o com a recordatori d'una trobada íntima d'amor. Així ha reaparegut constantment en el testimoni de molts sants fins als nostres dies. En els darrers segles aquesta espiritualitat ha pres la forma d'un veritable culte al Cor del Senyor.

79. Alguns dels meus predecessors es van referir al Cor de Crist i amb expressions molt diferents que ens van convidar a unir-nos amb Ell. A finals del segle XIX, Lleó XIII ens va convidar a consagrar-nos a Ell i en la seva proposta va unir al mateix temps la invitació a la unió amb Crist i l'admiració per l'esplendor del seu amor infinit⁶⁹. Uns trenta anys més tard, Pius XI va presentar aquesta devoció com un compendi de l'experiència de la fe cristiana⁷⁰. A més, Pius XII afirmava que el culte al Sagrat Cor expressa d'una manera excel·lent, com a síntesi sublim, el nostre culte a Jesucrist⁷¹.

80. Més recentment, sant Joan Pau II va presentar el desenvolupament d'aquest culte en els segles passats com una resposta al creixement d'espiritualitats rigoristes i desencarnades que oblidaven la misericòrdia del Senyor, però alhora com una crida actual davant un món que pretén construir-se sense Déu: «La devoció al Sagrat Cor, tal com es va desenvolupar a Europa fa dos segles, sota l'impuls de les experiències místiques de santa Margarida Maria Alacoque, va ser la resposta al rigorisme jansenista, que havia acabat ignorant la misericòrdia infinita de Déu. [...] L'home de l'any 2000 necessita el Cor de Crist per conèixer Déu i conèixer-se a si mateix; el necessita per construir la civilització de l'amor»⁷².

⁶⁹ «Quoniamque inest in Sacro Corde symbolum atque expressa imago infinitae Iesu Christi caritatis, quae movet ipsa nos ad amandum mutuo, ideo consentaneum est dicere se Cordi eius augustissimo: quod tamen nihil est aliud quam dedere atque obligare se Iesu Christo [...]. En alterum hodie oblatum oculis auspicatissimum divinissimumque signum: videlicet Cor Iesu sacratissimum, superimposita cruce, splendidissimo candore inter flammam elucens. In eo omnes collocandae spes: ex eo hominum petenda atque expectanda salus» (Carta encíclica *Annum Sacrum* [25 maig 1899]: *ASS* 31 [1898-99], 649; 651).

⁷⁰ «En aquell signe tan feliç i en la forma que n'emanava, no hi ha potser continguda tota la substància de la religió i sobretot la norma d'una vida més perfecta, com la que guia les ments per un camí més fàcil per conèixer íntimament Jesucrist i porta els cors a estimar-lo amb més ardor i a imitar-lo amb més generositat?» (Carta encíclica *Miserentissimus Redemptor* [8 maig 1928]: *AAS* 20 (1928), 167).

⁷¹ «És un acte excel·lent de la virtut de la religió, és a dir, un acte de submissió i consagració absoluta i incondicional per part nostra a l'amor del Diví Redemptor, del qual el seu Cor traspassat és l'índex més expressiu i símbol [...]; podem admirar no sols el símbol sinó també, per dir-ho així, la síntesi de tot el misteri de la nostra redempció [...]. Jesucrist va indicar expressament i repetidament el seu Cor com el símbol més adequat per estimular els homes al coneixement i l'estima del seu amor; i alhora el va constituir com a senyal i far de misericòrdia i gràcia per a les necessitats espirituals de l'Església en els temps moderns» (Carta encíclica *Haurietis aquas* [15 maig 1956], Proemi; III; IV: *AAS* 48 (1956), 311; 336; 340).

⁷² *Catequesi*, 8 juny 1994, 2: *L'Osservatore Romano*, 9 juny 1994, p. 5.

81. Benet XVI ens convida a reconèixer el Cor de Crist com una presència íntima i quotidiana en la vida de cadascú: «Cada persona ha de tenir un “centre” de la seva vida, una font de veritat i de bondat a la qual acudir per afrontar les diferents situacions i l’estrès de la vida quotidiana. Cadascú de nosaltres, quan estem en silenci, necessita escoltar no només el batec del nostre propi cor, sinó també, més profundament, el batec d’una presència fiable, perceptible amb els sentits de la fe i encara molt més real: la presència de Crist, cor del món»⁷³.

ANÀLISI EN PROFUNDITAT I ACTUALITAT

82. La imatge expressiva i simbòlica del Cor de Crist no és l’únic recurs que l’Esperit Sant ens dona per trobar l’amor de Crist, i sempre caldrà enriquir-se, il·luminar-se i renovar-se a través de la meditació, la lectura de l’Evangeli i la maduració espiritual. Ja deia Pius XII que l’Església no pretén «veure i adorar en el Cor de Jesús l’anomenada imatge formal, és a dir, el signe propi i perfecte del seu amor diví, ja que no és possible per a l’essència íntima de ser representat adequadament a partir de qualsevol imatge creada»⁷⁴.

83. La devoció al Cor de Crist és essencial per a la nostra vida cristiana, ja que significa obertura plena de fe i adoració al misteri de l’amor diví i humà del Senyor, tant que podem afirmar una vegada més que el Sagrat Cor és un resum de l’Evangeli⁷⁵. Cal recordar que les visions o manifestacions místiques narrades per alguns sants que proposaven apassionadament la devoció al Cor de Crist no són quelcom que els creients estiguin obligats a creure com si fossin la Paraula de Déu⁷⁶. Són estímuls bells que poden motivar i fer molt bé, encara que ningú no s’ha de sentir obligat a seguir-los si no troba que l’ajuden en el seu camí espiritual. Cal recordar sempre, a més, com va afirmar Pius XII, que no es pot dir que aquest culte «degui el seu origen a revelacions privades»⁷⁷.

84. La proposta de la Comunió Eucarística el primer divendres de cada mes, per exemple, era un missatge fort en un moment en què molta gent deixava de rebre la Comunió perquè no confiava en el perdó diví, en la seva misericòrdia, i

⁷³ *Angelus*, 1 juny 2008: *L’Osservatore Romano*, 2-3 juny 2008, p. 1.

⁷⁴ Carta encíclica *Haurietis aquas* (15 maig 1956), IV: *AAS* 48 (1956), 344.

⁷⁵ Cf. *ibid.*: *AAS* 48 (1956), 336.

⁷⁶ «El valor de les revelacions privades és essencialment diferent de la revelació pública única: aquesta requereix la nostra fe [...]. Una revelació privada [...] és una ajuda que s’ofereix, però de la qual no és obligatori fer ús» (Benet XVI, Exhortació apostòlica *Verbum Domini* [30 setembre 2010], 14: *AAS* 102 [2010], 696).

⁷⁷ Carta encíclica *Haurietis aquas* (15 maig 1956), IV: *AAS* 48 (1956), 340.

consideraven la Comunió com una mena de premi per al perfecte. En aquell context jansenista, la promoció d'aquesta pràctica va fer molt de bé, ajudant a reconèixer en l'Eucaristia l'amor lliure i proper del Cor de Crist que ens crida a la unió amb Ell. Podem afirmar que encara faria molt bé per un altre motiu: perquè enmig del remolí del món actual i de la nostra obsessió pel temps lliure, el consum i l'entreteniment, els telèfons mòbils i les xarxes socials, ens oblidem d'alimentar la nostra vida amb el poder de l'Eucaristia.

85. Així mateix, ningú no s'ha de sentir obligat a fer una hora d'adoració el dijous. Però no ho podem recomanar? Quan algú viu aquesta pràctica amb fervor juntament amb molts germans i troba en l'Eucaristia tot l'amor del Cor de Crist, «adoren juntament amb l'Església el símbol i gairebé el vestigi de la Caritat divina, que ha arribat a estimar també amb el Cor del Verb Encarnat el gènere humà»⁷⁸.

86. Això era difícil d'entendre per a molts jansenistes, que menyspreaven tot allò humà, emocional, corporal i, finalment, creien que aquesta devoció ens allunyava de la més pura adoració del Déu Altíssim. Pius XII va definir com a «fals misticisme»⁷⁹ l'actitud elitista d'alguns grups que veien Déu tan alt, tan separat, tan llunyà, que consideraven perilloses i necessitades del control eclesiàstic les expressions sensibles de la pietat popular.

87. Es podria afirmar que avui, més que el jansenisme, ens trobem davant d'un fort avanç de la secularització, que aspira a un món lliure de Déu. A això s'afegeix que diverses formes de religiositat sense referència a una relació personal amb un Déu de l'amor, que són noves manifestacions d'una "espiritualitat descarnada". Això és cert. Tanmateix, he de notar que dins de la mateixa Església el nociu dualisme jansenista ha renascut amb noves cares. Ha adquirit una nova força en les últimes dècades, però és una manifestació d'aquell gnosticisme que ja va malmetre l'espiritualitat en els primers segles de la fe cristiana, i que ignorava la veritat de la "salvació de la carn". Per això giro la meva mirada cap al Cor de Crist i us convido a renovar la vostra devoció. Espero que també pugui ser atractiu per a la sensibilitat actual i d'aquesta manera ens ajudi a afrontar aquests vells i nous dualismes als quals ofereix una resposta adequada.

88. Vull afegir que el Cor de Crist ens allibera alhora d'un altre dualisme: el de comunitats i pastors centrats només en activitats externes, reformes estructurals desproveïdes de l'Evangeli, organitzacions obsessives, projectes mundans, reflexions secularitzades, sobre propostes diverses presentades com a requisits que de vegades es pretenen imposar a tothom. El resultat és sovint un

⁷⁸ *Ibid.*: AAS 48 (1956), 344.

⁷⁹ *Ibid.*

cristianisme que ha oblidat la tendresa de la fe, l'alegria de la dedicació al servei, el fervor de la missió de persona a persona, ser conquerit per la bellesa de Crist, l'emocionant agraïment per l'amistat que ofereix i per el sentit últim que dona a la vida personal. En definitiva, una altra forma de transcendentalisme enganyós, igualment desencarnat.

89. Aquestes malalties tan actuals, per les quals, quan ens hem deixat atrapar, ni tan sols sentim el desig de guarir-nos, m'empenyen a proposar a tota l'Església un nou estudi de l'amor de Crist representat en el seu Sant Cor. Allà podem trobar tot l'Evangelí, allà es resumeix la veritat que creiem, hi ha allò que adorem i cerquem en la fe, allò que més necessitem.

90. Davant del Cor de Crist és possible tornar a la síntesi encarnada de l'Evangelí i viure el que vaig proposar fa poc, recordant l'estimada santa Teresa de l'Infant Jesús: «L'actitud més adequada és dipositar la confiança del cor fora de nosaltres mateixos: en la misericòrdia infinita d'un Déu que estima sense límits i que ho va donar tot en la Creu de Jesús»⁸⁰. Ho va viure intensament perquè havia descobert en el Cor de Crist que Déu és amor: «M'ha donat la seva Misericòrdia infinita i és per ella que contemplo i adoro les altres perfeccions Divines!»⁸¹. Per això la pregària més popular, dirigida com un dard al Cor de Crist, diu simplement: «Confio en tu»⁸². No calen altres paraules.

91. En els propers capítols destacarem dos aspectes fonamentals que la devoció al Sagrat Cor avui ha de mantenir units per continuar nodrint-nos i apropant-nos a l'Evangelí: l'experiència espiritual personal i el compromís comunitari i missioner.

⁸⁰ Exhortació apostòlica *C'est la confiance* (15 octubre 2023), 20: *L'Osservatore Romano*, 16 octubre 2023.

⁸¹ Santa Teresa de l'Infant Jesús, Ms A, 83vº.

⁸² Santa Maria Faustina Kowalska, Diari. *La Misericòrdia Divina nella mia anima* (1r quadern, 22 febrer 1931), Città del Vaticano 2021, 74.

IV

L'AMOR QUE ET DONA A BEURE

92. Tornem a les Sagrades Escripures, als textos inspirats que són el lloc principal on trobem la Revelació. En ells i en la Tradició viva de l'Església es recull allò que el mateix Senyor ens ha volgut explicar al llarg de la història. Partint de la lectura de textos de l'Antic i del Nou Testament, recollirem alguns efectes de la Paraula en el llarg camí espiritual del Poble de Déu.

SET DE L'AMOR DE DÉU

93. La Bíblia mostra que una gran quantitat d'aigua vivificant s'anunciava a la gent que havia caminat pel desert i esperava l'alliberament: «Amb goig sortireu a buscar l'aigua amb alegria de les fonts la salvació» (Is 12,3). Els anuncis messiànics van arribar en forma de font d'aigua purificadora: «Vessaré amb aigua pura i quedareu purificats. [...] posaré dins teu un esperit nou» (Ez 36,25-26). És l'aigua que retornarà a la gent una existència plena, com una font que brolla del temple i que al seu pas aboca vida i salut: «Vaig veure que a la vora de la riera hi havia una quantitat molt gran d'arbres a banda i banda. [...] Tot ésser viu que es mou per on arriba el torrent viurà [...], perquè on arriben aquelles aigües, guareixen, i allà on arriba el torrent tot tornarà a viure» (Ez 47,7.9).

94. La festa jueva dels Tabernacles (*Sukkot*), que commemorava quaranta anys al desert, havia anat agafant progressivament el símbol de l'aigua com a element central i incloïa una ofrena ritual d'aigua cada matí, que esdevenia molt solemne l'últim dia de la festa: es feia una gran processó fins al temple on, finalment, es feien set voltes al voltant de l'altar i s'oferia aigua a Déu enmig de molt soroll⁸³.

95. L'anunci de l'adveniment del temps messiànic es presentava com una font oberta per al poble: «Abocaré sobre la casa de David i sobre els habitants de Jerusalem un esperit de gràcia i de consol: miraran cap a mi, el que han traspassat. [...] Aquell dia hi haurà per a la casa de David i per als habitants de Jerusalem una font brollant per netejar el pecat i la impuresa» (Za 12,10; 13,1).

96. Un home traspassat, una font oberta, un esperit de gràcia i pregària. Els primers cristians veien clarament aquesta promesa complida en el costat obert de Crist, font d'on emana vida nova. Desplaçant-nos per l'Evangelí de Joan veiem

⁸³ Cf. Mišna Sukkâ IV, 5. 9.

com aquesta profecia es va complir en Crist. Contemplem el seu costat obert, d'on brollava l'aigua de l'Esperit: «Un dels soldats li va travessar el costat amb una llança, i de seguida en va sortir sang i aigua» (Jn 19,34). Llavors, l'evangelista afegeix: «Miraran aquell que han traspassat» (Jn 19,37). Reprèn així l'anunci del profeta que va prometre al poble una font oberta a Jerusalem, quan mirarien el traspassat (cf. Za 12,10). La font oberta és el costat ferit de Jesús.

97. Observem que el mateix Evangeli anunciava aquest moment sagrat, precisament «en l'últim dia, el més gran de la festa» dels Tabernacles (Jn 7,37). Aleshores Jesús va cridar al poble festiu en la gran processó: «Si algú té set, que vingui a mi i begui [...] del seu si brollaran rius d'aigua viva» (Jn 7,37-38). Perquè això succeís, havia d'arribar la seva «hora», perquè Jesús «encara no havia estat glorificat» (Jn 7,39). Tot es va fer a la font desbordant de la Creu.

98. En el Llibre de l'Apocalipsi tornen a aparèixer tant el Traspassat: «Tots els ulls el veuran, fins i tot els qui el van travessar» (Ap 1,7), i la font oberta: «Que vingui qui tingui set; qui vulgui, que prengui gratuïtament l'aigua de la vida» (Ap 22,17).

99. El costat traspassat és al mateix temps la seu de l'amor, un amor que Déu ha declarat al seu poble amb moltes paraules diferents que val la pena recordar:

«Ets preciós als meus ulls, perquè ets digne d'estimació i t'estimo» (Is 43,4).

«Pot oblidar-se una mare del seu infantó, pot deixar d'estimar el fill de les seves entranyes? Però, ni que alguna l'oblidés, jo mai no t'oblidaria» (Is 49,15-16).

«Encara que les muntanyes es moguessin i els turons es tremolessin, el meu afecte no s'allunyaria de tu, ni el meu pacte de pau no vacil·laria» (Is 54,10).

«T'he estimat amb un amor etern, per això continuo essent-te fidel» (Jr 31,3).

«El Senyor, el vostre Déu, és un poderós salvador entre vosaltres. Ell s'alegrarà per tu, et renovarà amb el seu amor, s'alegrarà per tu amb crits d'alegria» (So 3,17).

100. El profeta Osees arriba a parlar del cor de Déu: «Els atreia amb llaços de bondat, amb llaços d'amor» (Os 11,4). A causa d'aquest mateix amor menyspreat, va poder dir: «Això em traspalsava el cor, s'encén la meua pietat» (Os 11,8). Però la misericòrdia sempre guanyarà (cf. Os 11,9), que arribarà a la seva màxima expressió en Crist, paraula definitiva d'amor.

101. En el Cor traspassat de Crist es concentren totes les expressions d'amor de les Escriptures, escrites en la carn. No és un amor simplement declarat, sinó que el seu costat obert és font de vida per als que són estimats, és aquella font que

satisfà la set del seu poble. Com va ensenyar sant Joan Pau II, «els elements essencials d'aquesta devoció pertanyen, doncs, de manera permanent a l'espiritualitat de l'Església al llarg de la seva història, ja que des del principi l'Església ha dirigit la mirada cap al cor de Crist traspassat a la creu»⁸⁴.

RESSONÀNCIES DE LA PARAULA EN LA HISTÒRIA

102. Considerem alguns efectes que aquesta Paraula de Déu ha produït en la història de la fe cristiana. Diversos Pares de l'Església, especialment d'Àsia Menor, han esmentat la ferida al costat de Jesús com l'origen de l'aigua de l'Esperit: de la Paraula, de la seva gràcia i dels sagraments que la comuniquen. La força dels màrtirs viu de la «font celestial d'aigua viva que brolla de les entranyes de Crist»⁸⁵, o, com tradueix Rufí, de les «fonts celestials i eternes que brollen de les entranyes de Crist»⁸⁶. Els creients, que renaixem per l'Esperit, venim d'aquella cova rocosa, «hem sortit del ventre de Crist»⁸⁷. El seu costat ferit, que interpretem com el seu cor, està ple de l'Esperit Sant i ve d'ell fins a nosaltres com rius d'aigua viva: «La font de l'Esperit està totalment en Crist»⁸⁸. Però l'Esperit que rebem no ens allunya del Senyor ressuscitat, sinó que ens omple d'ell, perquè bevem l'Esperit mateix bevem el mateix Crist: «Beveu Crist, perquè és la roca que aboca aigua. Beveu Crist perquè és la font de la vida. Beu Crist perquè Ell és el riu la força del qual alegra la ciutat de Déu. Beveu Crist perquè Ell és pau. Beu Crist, perquè del seu ventre brolla aigua viva»⁸⁹.

103. Sant Agustí va ser pioner en la devoció al Sagrat Cor com a lloc de trobament personal amb el Senyor. Per a ell, és a dir, el pit de Crist no sols és la font de la gràcia i dels sagraments, sinó que el personalitza, presentant-lo com un símbol d'unió íntima amb Crist, com el lloc d'una trobada d'amor. Allà rau l'origen de la saviesa més preuada, que és el de conèixer-lo. De fet, Agustí escriu que Joan, l'estimat, quan va inclinar el cap sobre el pit de Jesús a l'últim sopar, es va acostar al lloc secret de la saviesa⁹⁰. No estem davant d'una simple contemplació intel·lectual d'una veritat teològica. Sant Jeroni ha explicat que una persona

⁸⁴ *Carta al reverend pare Peter-Hans Kolvenbach, superior general de la Companyia de Jesús, Paray-le-Monial (França), 5 octubre 1986: L'Osservatore Romano, 7 octubre 1986, p. IX.*

⁸⁵ *Actes dels màrtirs de Lió, a Eusebi de Cesarea, Hist. Eccles., V, 1, 22: PG 20, 418.*

⁸⁶ Rufí, V, 1, 22: GCS, Eusebi II, 1, p. 411, 13s.

⁸⁷ Sant Justí, *Dial.* 135: PG 6, 787.

⁸⁸ Novacià, *De Trinitate*, 29: PL 3, 944. Cf. Sant Gregori d'Elvira, *Tractatus Origenis de libris Ss. Scripturarum*, 20, París 1900, 210.

⁸⁹ Sant Ambrós, *Expl. Ps.* I, 33: PL 14, 983-984.

⁹⁰ Vegeu *Tractat. in Ioann.* 61, 6: PL 35, 1801.

capaç de contemplar «no gaudeix de la bellesa del torrent d'aigua, sinó que beu l'aigua viva del costat del Senyor»⁹¹.

104. Sant Bernat va prendre el simbolisme del costat traspassat del Senyor, entenent-lo explícitament com una revelació i do de l'amor del seu Cor. A través de la ferida se'ns fa accessible i podem fer nostre el gran misteri de l'amor i de la misericòrdia: «Prenc de les entranyes del Senyor allò que em falta, perquè abunden en misericòrdia, ni hi ha buits per on poden fluir cap a mi. Li van perforar les mans i els peus, li van perforar el costat amb la llança, i per aquestes esquerdes puc xuclar la mel de la pedra i l'oli de la pedra molt dura, és a dir, tastar i veure com és de dolç el Senyor. [...] El ferro li va travessar l'ànima i s'acostà al seu cor perquè ja no pugui deixar de compadir les meves debilitats. S'obre l'entrada al secret del cor per a les ferides del cos, apareix aquell gran sagrament de pietat, apareixen les entranyes de la misericòrdia del nostre Déu»⁹².

105. Això es representa d'una manera particular en Guillem de Sant Teodoric, que ens convida a entrar al Cor de Jesús, que ens nodreix del seu propi pit⁹³. Això no és estrany, si recordem que per a aquest autor «l'art de les arts és l'art de l'amor. [...] L'amor és despertat pel Creador de la naturalesa [...]. L'amor és una força de l'ànima, que la condueix com per un pes natural al lloc i al propòsit que li són propis»⁹⁴. I el lloc que li és propi, on l'amor regna en plenitud, és el Cor de Crist: «Senyor, on condueixes els que abrades i tens entre els teus braços, sinó al teu cor? El teu cor, Jesús, és el dolç manà de la teva divinitat (cf. He 9,4), que guardes dins teu en el vas d'or de la teva ànima, que supera tot coneixement. Feliços els qui són conduïts allà per la teva abraçada. Feliços els qui, immersos en aquestes profunditats, han estat amagats per tu en el secret del teu cor»⁹⁵.

106. Sant Bonaventura uneix les dues línies espirituals al voltant del Cor de Crist: mentre el presenta com a font dels sagraments i de la gràcia, proposa que aquesta contemplació esdevingui una relació d'amistat, una trobada personal d'amor.

107. D'una banda, ens ajuda a reconèixer la bellesa de la gràcia i dels sagraments que brollen d'aquella font de vida que és el costat ferit del Senyor: «Perquè des

⁹¹ *Epist. ad Rufinum* 3, 4.3: PL 22, 334.

⁹² *Sermones in Cant.* 61, 4: PL 183, 1072.

⁹³ Cf. *Expositio altera super Cantica Cantorum*, c. 1: PL 180, 487.

⁹⁴ Guillem de Sant Teodoric, *De natura et dignitate amoris*, 1: PL 184, 379.

⁹⁵ Id., *Meditativae Orationes* 8, 6: PL 180, 230.

del costat de Crist adormit a la creu l'Església es formaria i es compliria l'Escriptura que diu: "Miraran el qui han traspasat", un dels soldats el va colpejar amb una llança i li va obrir el costat. I això ho va permetre la divina providència, perquè, sang i aigua brollant de la ferida, vessés el preu de la nostra salvació, que, emanant de la font arcana del cor, donaria als sagraments de l'Església la virtut de confereixen la vida de gràcia, i van ser per als qui viuen en Crist com una copa plena a la font viva, que brolla per a la vida eterna»⁹⁶.

108. Aleshores ens convida a fer un pas més, perquè l'accés a la gràcia no esdevingui quelcom màgic, o una mena d'emanació neoplatònica, sinó una relació directa amb Crist, habitant en el seu Cor, perquè qui beu és amic de Crist, un cor que estima: «Aixeca't, doncs, ànima amiga de Crist, i sigues el colom que niu a la paret d'una cova; sigues la tórtora que ha trobat una llar i no deixa de vigilar-la; sigues el colom que amaga els pollets del seu amor cast en aquella obertura més sagrada»⁹⁷.

LA DIFUSIÓ DE LA DEVOCIÓ AL COR DE CRIST

109. A poc a poc el costat ferit, on resideix l'amor de Crist, del qual emana al seu torn la vida de gràcia, va anar agafant forma del cor, especialment en la vida monàstica. Sabem que al llarg de la història el culte al Cor de Crist no s'ha manifestat de la mateixa manera i que els aspectes desenvolupats a l'època moderna, vinculats a diverses experiències espirituals, no es poden extrapolar i comparar amb les formes medievals i encara menys amb les bíbliques on podem albirar les llavors d'aquest culte. Tanmateix, avui l'Església no menysprea res del bé que ens ha donat l'Esperit Sant al llarg dels segles, sabent que sempre serà possible reconèixer un sentit més clar i ple d'alguns detalls de la devoció, o comprendre i revelar aspectes nous.

110. Diverses dones santes van explicar experiències de la seva trobada amb Crist, caracteritzada pel repòs en el Cor del Senyor, font de vida i pau interior. És el cas de santa Lutgarda, de santa Matilde de Hackeborn, de santa Àngela de Foligno, de Juliana de Norwich, entre d'altres. Santa Gertrudis d' Helfta, monja cistercenca, va narrar un moment de pregària en què va recolzar el cap sobre el Cor de Crist i va escoltar el batec del seu cor. En un diàleg amb sant Joan Evangelista li va preguntar per què en el seu Evangeli no havia parlat del que havia sentit quan va viure aquesta mateixa experiència. Gertrudis conclou que

⁹⁶ Sant Bonaventura, *Lignum vitae. De mysterio passionis*, 30: *Opuscoli Spirituali*, 3, Roma 1992 (*Sancti Bonaventurae Opera*, XIII), 245.

⁹⁷ *Ibid.*, 47.

«la dolçor d'aquests batecs s'ha reservat als temps moderns, perquè, escoltant-los, el món vell i tebi es renova en l'amor de Déu»⁹⁸. Podríem pensar que és un anunci per als nostres temps, una crida a reconèixer com de "vell" s'ha fet aquest món, en necessitat de percebre el missatge sempre nou de l'amor de Crist? Santa Gertrudis i santa Matilde eren considerades entre «les confidentes més íntimes del Sagrat Cor»⁹⁹.

111. Els cartoixans, animats sobretot per Ludolf de Saxònia, van trobar en la devoció al Sagrat Cor una manera d'omplir d'afecte i proximitat la seva relació amb Jesucrist. Qui entra per la ferida del seu Cor s'inflama d'afecte. Santa Caterina de Siena va escriure que els sofriments patits pel Senyor no són quelcom que podem presenciar, sinó que el Cor obert de Crist és per a nosaltres la possibilitat d'una trobada actual i personal amb tant d'amor: «Això us ho vaig manifestar en el obertura del meu costat, on pots trobar el secret del cor: demostrar que t'estimo més del que puc demostrar amb aquest dolor passat»¹⁰⁰.

112. La devoció al Cor de Crist va anar més enllà de la vida monàstica i va omplir l'espiritualitat de sants mestres, predicadors i fundadors de congregacions religioses que la van estendre als llocs més remots de la terra¹⁰¹.

113. Va ser especialment interessant la iniciativa de sant Joan Eudes, que «després d'haver realitzat una fervent missió a Rennes amb els seus missioners, va aconseguir que el senyor bisbe aprovés per a aquella diòcesi la celebració de la festa de l'Adorable Cor de Nostre Senyor Jesucrist. Aquesta va ser la primera vegada que aquesta festa s'autoritzava oficialment a l'Església. Posteriorment, els bisbes de Coutances, Evreux, Bayeux, Lisieux i Rouen van autoritzar la mateixa festa per a les seves respectives diòcesis entre 1670 i 1671»¹⁰².

SANT FRANCESC DE SALES

114. En l'època moderna és digne de destacar l'aportació de sant Francesc de Sales. Sovint va contemplar el Cor obert de Crist, que ens convida a habitar en ell en una relació personal d'amor, en la qual s'il·luminen els misteris de la vida.

⁹⁸ Santa Gertrudis de Helfta, *Legatus divinae pietatis*, IV, 4, 4: *SCh*, 255, 66.

⁹⁹ Leone Dehon, *Directoire spirituel des prêtres du Sacré Cœur de Jésus*, Turnhout 1936, II, cap. VII, n. 141.

¹⁰⁰ Santa Caterina de Siena, *Dialogo della divina provvidenza*, LXXV: Fiorilli M. – Caramella S. (ed.), Bari 1928, 144.

¹⁰¹ Cf. per exemple Angelus Walz, *De veneratione divini cordis Iesu in Ordine Praedicatorum*, Roma 1937.

¹⁰² Rafael García Herreros, *Vida de San Juan Eudes*, Bogotá 1943, 42.

Podem veure en el pensament d'aquest sant doctor com, davant d'una moral rigorista o d'una religiositat de mera observança, el Cor de Crist se li va aparèixer com una crida a la plena confiança en l'acció misteriosa de la seva gràcia. Així ho expressava en la seva proposta a la baronessa de Chantal: «És molt clar per a mi que ja no romandrem en nosaltres mateixos [...] i que habitarem per sempre al costat esquingat del Salvador; sense ell, de fet, no sols no podem, sinó que encara que poguéssim, no voldríem fer res»¹⁰³.

115. Per a ell, la devoció estava lluny d'esdevenir una forma de superstició o una objectivació indeguda de la gràcia, perquè suposava la invitació a una relació personal en la qual cadascú se senti únic davant Crist, reconegut en la seva realitat irrepètible, pensada per Crist és considerat de manera directa i exclusiva: «Aquest cor adorable i estimable del nostre Mestre, ardent de l'amor que ens professa, cor en el qual veiem escrits tots els nostres noms [...]. Sens dubte és un gran consol ser estimat amb tant d'afecte per Nostre Senyor que sempre ens porta en el seu Cor»¹⁰⁴. Aquell nom propi escrit al Cor de Crist va ser la manera com sant Francesc de Sales va intentar simbolitzar fins a quin punt l'amor de Crist per cada individu no és abstracte ni genèric, sinó que implica una personalització per la qual el creient se sent valorat i reconegut per ell mateix: «Que bonic és aquest cel ara que el Salvador s'ha convertit en el seu sol i el seu pit és una font d'amor de la qual beuen els benaurats. Tothom va a contemplar-lo i veu el seu amor escrit al seu interior en personatges d'amor que només l'amor pot llegir i que només l'amor ha esculpit. Ah, filla meva, els nostres noms no apareixeran en tu? Sí, hi figuraran, sens dubte, perquè encara que el nostre cor no tingui amor, sí que té el desig d'amor i el començament de l'amor»¹⁰⁵.

116. Considerava aquesta experiència com una cosa fonamental per a una vida espiritual que situava aquesta convicció entre les grans veritats de la fe: «Sí, Filla meva estimada, pensa en tu, i no solament en tu, sinó també en el més petit dels cabells del teu cap: és una veritat de fe que no s'ha de posar en dubte»¹⁰⁶. En deduïa que el creient esdevé capaç d'abandonar-se completament en el Cor de Crist, on troba repòs, consol i força: «Oh Déu, quina felicitat ser així als braços i al pit [del Salvador]. [...] Queda't així, estimada filla, i com un altre petit sant Joan, mentre els altres mengen diversos aliments a la taula del Salvador, descanses i inclines, amb una confiança molt senzilla, el teu cap, la teva ànima,

¹⁰³ *Lettera a S. Giovanna Francesca di Chantal*, 24 abril 1610: *Opere complete di Francesco di Sales*, vol. s, vol. 8/2: *Lettere 1605-1610*, Roma 2021, 686.

¹⁰⁴ *Sermó del 2n diumenge de Quaresma*, 20 febrer 1622.

¹⁰⁵ *Lettera a S. Giovanna Francesca di Chantal nella Solennità dell'Ascensione del 1612*: Sant Francesc de Sales, *Tutte le lettere*, vol. II (1611-1618). Roma 1967, 183, lett. n. 781.

¹⁰⁶ *Lettera a Maria Amata di Blonay*, 18 febrer 1618: *ibid.*, 1056, lett. n. 140.

el teu esperit sobre el teu pit amor del estimat Senyor»¹⁰⁷. «Espero que estiguis en esperit a la cova del colom i al costat esquinçat del nostre estimat Salvador. [...] Que bo és aquest Senyor, filla meva estimada! Que bonic és el seu cor! Restem allà, en aquell sant domicili»¹⁰⁸.

117. Fidel, però, al seu ensenyament sobre la santificació en la vida ordinària, proposa que aquesta es visqui enmig de les activitats, tasques i deures de la vida diària: «Em preguntes com les ànimes que són atretes en la pregària per aquesta santa senzillesa i aquest perfecte abandonament a Déu? Responc que, no sols en la pregària, sinó en la conducta de tota la seva vida, han de caminar invariablement amb esperit de senzillesa, abandonant i entregant tota la seva ànima, les seves accions i els seus èxits a la voluntat de Déu, amb un amor de confiança perfecta i absoluta, abandonant-se a la gràcia i cura de l'amor etern que la Divina Providència sent per ells»¹⁰⁹.

118. Per tots aquests motius, a l'hora de pensar en un símbol que pogués resumir la seva proposta de vida espiritual, va concloure: «Per això vaig pensar, estimada Mare, si hi estàs d'acord, que hem de prendre com a escut un cor únic travessat per dues fletxes, tancat en una corona d'espines»¹¹⁰.

UNA NOVA DECLARACIÓ D'AMOR

119. És sota la saludable influència d'aquesta espiritualitat de sant Francesc de Sales que van tenir lloc els fets de Paray-le-Monial a finals del segle XVII. Santa Margarida Maria Alacoque va relatar importants aparicions ocorregudes entre finals de desembre de 1673 i juny de 1675. És fonamental una declaració d'amor que destaca en la primera gran aparició. Jesús diu: «El meu Cor diví és tan apassionat d'amor pels homes i per vosaltres en particular, que, no podent contenir ja en si les flames del seu Amor ardent, sent la necessitat d'escampar-les per vosaltres i de manifestar-se als homes per enriquir-los amb els preciosos tresors que descobriré per a vosaltres»¹¹¹.

¹⁰⁷ *Lettera a S. Giovanna Francesca di Chantal*, finals de novembre de 1609: *ibid.*, 610, lett. n. 552.

¹⁰⁸ *Lettera a S. Giovanna Francesca di Chantal*, vers el 25 de febrer de 1610: *ibid.*, 654, lett. n. 573.

¹⁰⁹ *Entretien XIV, De la simplicité et prudence religieuse.*

¹¹⁰ *Lettera a S. Giovanna Francesca di Chantal*, 10 juny 1611: Sant Francesc de Sales, *Tutte le lettere*, vol. II (1611-1618), Roma 1967, 56, lett. n. 69.

¹¹¹ Santa Margarida Maria Alacoque, *Autobiografia*, n. 53, Roma 1983, 131.

120. Santa Margarida Maria ho resumeix tot d'una manera poderosa i fervorosa: «Em va descobrir les meravelles del seu Amor i els secrets inexplicables del seu Sagrat Cor, que m'havia mantingut amagat fins aquell moment, en què me'l va obrir per la primera vegada. I ho va fer d'una manera tan real i sensible que no em va permetre cap ombra de dubte»¹¹². En manifestacions posteriors es reitera la bellesa d'aquest missatge: «Em va revelar les meravelles inexplicables del seu Amor pur i fins a quin excés això l'havia empès a estimar els homes»¹¹³.

121. Aquest intens reconeixement de l'amor de Jesús que santa Margarida Maria ens va transmetre ens ofereix estímuls preciosos per a la nostra unió amb Ell. Això no vol dir que ens sentim obligats a acceptar o assumir tots els detalls d'aquesta proposta espiritual, on, com sovint passa, l'acció divina es barreja amb elements humans vinculats als desitjos, inquietuds i imatges internes del subjecte¹¹⁴. Aquesta proposta s'ha de rellegir sempre a la llum de l'Evangeli i de tota la rica tradició espiritual de l'Església, alhora que reconeixem el bé que ha fet a tantes germanes i germans. Això ens permet reconèixer els dons de l'Esperit Sant dins d'aquesta experiència de fe i amor. Més important que els detalls és el nucli del missatge que ens transmet i que es pot resumir en aquelles paraules que va escoltar santa Margarida: «Aquí tens aquell Cor que tant estimava els homes i que no estalviava res fins a esgotar-se i malgastant-se per donar-los testimoni del seu Amor»¹¹⁵.

122. Aquesta manifestació és una invitació a créixer en el trobament amb Crist, gràcies a una confiança sense reserves, fins a arribar a una unió plena i definitiva: «Que el Cor diví de Jesús ens substitueixi tant que visqui i actuï només en nosaltres i per a nosaltres. La seva Voluntat [...] pot actuar absolutament sense resistència per part nostra; en conclusió, els seus afectes, desitjos, pensaments són al lloc dels nostres, però sobretot el seu amor que s'estimarà en nosaltres i per nosaltres. I així, aquest Cor estimable de Jesús essent-ho tot per a nosaltres en cada cosa, podrem dir amb sant Pau que ja no vivim sinó que és ell qui viu en nosaltres»¹¹⁶.

123. De fet, en el primer missatge rebut, presenta aquesta experiència d'una manera més personal, més concreta, plena de foc i de tendresa: «Em va demanar

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ *Ibid.*, 134.

¹¹⁴ Cf. Dicasteri per a la Doctrina de la Fe, *Normes per a procedir en el discerniment dels suposats fenòmens sobrenaturals*, 17 maig 2024, I, A, 12.

¹¹⁵ Santa Margarida Maria Alacoque, *Autobiografia*, n. 92, Roma 1983, 180.

¹¹⁶ Id., *Lettera a Suor de la Barge*, 22 octubre 1689: *Vita e opere di Santa Margherita Maria Alacoque*, vol. II, Roma 1985, 301.

el meu cor i li vaig suplicar que l'agafés. El va agafar i el va col·locar al seu adorable Cor, en el qual me'l va mostrar com un petit àtom, que es consumia en aquell forn de foc»¹¹⁷.

124. En un altre punt observem que Aquell que s'entrega a nosaltres és el Crist ressuscitat, ple de glòria, ple de vida i de llum. Tot i que en diversos moments parla del sofriment que va patir per nosaltres i de la ingratitude que rep, aquí no hi destaquen la sang i les ferides doloroses, sinó la llum i el foc del Vivent. Les ferides de la Passió, que no desapareixen, es transfiguren. Així, el Misteri de la Pasqua es manifesta aquí en la seva totalitat: «Una vegada, [...] mentre s'exposava el Sant Sagrament, [...] Jesucrist, el meu dolç Mestre, se'm va presentar tot resplendent de glòria amb les seves cinc ferides ardents com cinc sols. De cada part d'aquella sagrada Humanitat sortien flames, però sobretot del seu adorable pit, que s'assemblava a un forn de foc. Després de descobrir-ho, em va mostrar el seu Cor amorós i més estimable, la font viva d'aquelles flames. Va ser llavors quan em va revelar les meravelles inexplicables del seu Amor pur i fins a quin excés això l'havia empès a estimar els homes, dels quals llavors no va rebre més que ingratitude i indiferència»¹¹⁸.

SANT CLAUDI DE LA COLOMBIÈRE

125. Quan sant Claudi de La Colombière va conèixer les vivències de santa Margarida, de seguida es va convertir en el seu defensor i divulgador. Va tenir un paper especial en la comprensió i difusió d'aquesta devoció al Sagrat Cor, però també en la seva interpretació a la llum de l'Evangeli.

126. Mentre que algunes expressions de santa Margarida, si s'entenen malament, poden portar a confiar massa en els propis sacrificis i ofrenes, sant Claudi mostra que la contemplació del Cor de Crist, si és autèntica, no provoca autosatisfacció ni vanaglòria en l'ésser humà, experiències o esforços, sinó un abandonament indescriptible en Crist que omple la vida de pau, seguretat i decisió. Va expressar molt bé aquesta confiança absoluta en una famosa oració:

«Per mi, Déu meu, estic massa convençut que tu vetlles pels qui esperen en tu, i que no els hi pot faltar res quan ho esperen tot de tu. Per tant, estic decidit a viure el futur sense cap mena de preocupació, i a deixar-vos totes les meves angoixes [...]. Mai no perdré la meva esperança, la mantindré fins a l'últim moment de la meva vida; i tots els dimonis de l'inforn treballaran en va en aquell

¹¹⁷ Id., *Autobiografia*, n. 53, *Op. cit.*, 132.

¹¹⁸ *Ibid.*, n. 55, *Op. cit.*, 134.

moment per treure-me-la [...]. Que esperi qui vol la seva felicitat per riquesa o enginy; que els altres confiïn en la innocència de la seva vida o en el rigor de la seva penitència, o en l'abundància de les seves almoines, o en el fervor de les seves pregàries [...]. Per a mi, Senyor, tota la meva confiança està dipositada només en tu. Tampoc aquesta confiança no ha enganyat mai ningú [...]. Per tant, puc estar segur que seré eternament feliç, perquè espero fermament ser-ho i perquè ets tu, Déu meu, de qui ho espero»¹¹⁹.

127. Sant Claudi va escriure una nota el gener de 1677, precedida d'unes línies que fan referència a la certesa que sentia sobre la seva missió: «Vaig saber que Déu volia que el servís intentant fer realitat els seus desitjos pel que fa a la devoció que ha suggerit a una persona amb qui es comunica confidencialment, i a favor de la qual volia fer ús de la meva debilitat; ja l'he inspirat a diverses persones»¹²⁰.

128. És important remarcar com, en l'espiritualitat de La Colombière, hi ha una feliç síntesi entre la rica i bella experiència espiritual de santa Margarida i la contemplació molt concreta dels Exercicis ignasians. Va escriure a l'inici de la Tercera Setmana del mes dels Exercicis: «M'han emocionat extraordinàriament dues coses. La primera és el tarannà amb què Jesús es presentava als qui el cercaven. El seu Cor està immers en una amargor horrible; totes les passions es dissolen dins d'ell, tota la naturalesa es desconcerta, i a través de tots aquests desordres, totes aquestes temptacions, el Cor es dirigeix directament a Déu; no dubta a prendre la part que li suggereix la virtut i la virtut més alta. La segona és el comportament d'aquest mateix Cor envers Judes que el traïx, els apòstols que l'abandonen covards, els sacerdots i els altres autors de la persecució a què està sotmès; tot això no va poder despertar en Ell el més mínim sentiment d'odi o d'indignació. Em represento, doncs, aquell Cor sense amargor, sense acritud, ple d'autèntica tendresa envers els seus enemics»¹²¹.

SANT CARLES DE FOUCAULD I SANTA TERESA DE L'INFANT JESÚS

129. Sant Carles de Foucauld i santa Teresa de l'Infant Jesús, sense pretendre-ho, van remodelar alguns elements de devoció al Cor de Crist, ajudant-nos a entendre'l d'una manera encara més fidel a l'Evangeli. Vegem ara com es va expressar aquesta devoció en les seves vides. En el següent capítol hi tornarem

¹¹⁹ Sant Claudi de La Colombière, *Discorso sulla confidenza in Dio: Discorsi sacri su N.S. Gesù Cristo, su Maria Vergine Santissima, sui Santi, sui Novissimi*, etc., vol. III, Torí 1913, 484-485.

¹²⁰ Id., *Recés a Londres*, 1-8 febrer 1677.

¹²¹ Id., *Exercicis espirituals a Lió*, octubre-novembre 1674.

per mostrar l'originalitat de la dimensió missionera que tots dos, de diferents maneres, han desenvolupat.

Iesus Caritas

130. A Louye, sant Carles de Foucauld va visitar el Santíssim Sagrament amb la seva cosina, Madame de Bondy, i un dia li va assenyalar una imatge del Sagrat Cor¹²². Aquesta cosina va ser fonamental en la conversió de Carles, com ell mateix reconeix: «Atès que el bon Senyor t'ha fet el primer instrument de les seves misericòrdies envers mi, tots descendeixen de tu: si no m'haguessis convertit, reconduït a Jesús, si no m'haguessis ensenyat a poc a poc, quasi paraula per paraula, què és bo i piadós, seria avui en aquest punt?»¹²³. Però el que ella va despertar en ell va ser precisament la consciència ardent de l'amor de Jesús. Tot era allà, això era el més important. I això es va concentrar especialment en la devoció al Cor de Crist, on va trobar una misericòrdia sense límits: «Esperem en la misericòrdia infinita d'Aquell de qui m'has donat a conèixer el Sagrat Cor»¹²⁴.

131. Més tard, el seu director espiritual, don Henri Huvelin, l'ajudarà a aprofundir en aquest preciós misteri: «Aquest Cor beneït del qual ens parlava tant sovint»¹²⁵. El 6 de juny de 1889, Carles es va consagrar al Sagrat Cor, en el qual va trobar l'amor absolut. Diu a Crist: «M'has omplert de tals beneficis que em semblaria desagraït envers el teu cor no creure que està disposat a omplir-me de tot bé, per gran que sigui, i que el seu amor i la seva generositat són sense mesura»¹²⁶. Serà l'ermità «sota el nom del Sagrat Cor»¹²⁷.

132. El 17 de maig de 1906, el mateix dia en què el germà Carles, sol, ja no podia celebrar missa, va escriure aquesta promesa: «Deixar que el Cor de Jesús visqui en mi perquè ja no sigui jo qui visqui, sinó el Cor de Jesús que viu en mi, tal com

¹²² Cf. Sant Charles de Foucauld, *Lettre à Madame de Bondy*, 27 abril 1897: a *Fonds Charles de Foucauld – Archives Diocésaines Viviers*.

¹²³ Id., *Carta a Madame de Bondy*, 28 abril 1901: C. de Foucauld, *Lettere a Madame de Bondy. Dalla Trappa a Tamanrasset*, Roma 1968, 73. Cf. *Carta a Madame de Bondy*, 5 abril 1909: «És a través vostre que vaig conèixer les exposicions del Santíssim Sagrament, les benediccions i el Sagrat Cor!»: *ibid.*, 154.

¹²⁴ *Carta a Madame de Bondy*, 7 abril 1890: C. de Foucauld, *Op cit.*, 29.

¹²⁵ *Carta a Don Huvelin*, 27 juny 1892: C. de Foucauld – Don Huvelin, *Corrispondenza inedita*, Torino-Leumann 1965, 30.

¹²⁶ Sant Charles de Foucauld, *Meditacions sobre l'Antic Testament (1896-1897)*, XXX, 1-21: C. de Foucauld, *Chi può resistere a Dio? Meditazioni sulla la Sacra Scrittura (1896-1898)*, Roma 1983, 77-78.

¹²⁷ Id., *Carta a Don Huvelin*, 16 maig 1900: C. de Foucauld – Don Huvelin, *Corrispondenza inedita*, Torino-Leumann 1965, 132-133.

va viure a Natzaret»¹²⁸. La seva amistat amb Jesús, cor a cor, no tenia res d'un devocionisme intimista. Va ser l'arrel d'aquella vida despullada de Natzaret amb la qual Carles va voler imitar Crist i configurar-se a Ell. Aquella tendra devoció al Cor de Crist va tenir conseqüències molt concretes en el seu estil de vida i el seu Natzaret es va nodrir d'aquesta relació tan personal amb el Cor de Crist.

Santa Teresa de l'Infant Jesús

133. Com sant Carles de Foucauld, santa Teresa de l'Infant Jesús respirava l'enorme devoció que va inundar França al segle XIX. El sacerdot Almire Pichon era el director espiritual de la seva família i era considerat un gran apòstol del Sagrat Cor. Una de les seves germanes va prendre el nom religiós de "Maria del Sagrat Cor", i el monestir on va entrar la santa estava dedicat al Sagrat Cor. Tanmateix, la seva devoció va adquirir unes característiques pròpies, més enllà de les formes en què s'expressava en aquella època.

134. Quan tenia quinze anys, va trobar una manera de resumir la seva relació amb Jesús: «Aquell el cor del qual batega a l'uníson amb el meu»¹²⁹. Dos anys més tard, quan li parlaven d'un Cor coronat d'espines, afegia en una carta: «Ja ho saps: no miro el Sagrat Cor com tots; penso que el cor del meu espòs és només meu, com el meu només pertany a ell, i així en solitud li parlo d'aquest deliciós cor a cor, esperant poder contemplar-lo un dia cara a cara»¹³⁰.

135. En un poema expressava el sentit de la seva devoció, feta més d'amistat i confiança que de seguretat en els seus propis sacrificis:

«Busco un cor càlid de tendresa,
quin suport hi ha per a mi sense intercanvi,
que tot sobre mi, inclosa la debilitat,
estima'm i dia i nit no m'abandonis [...].

Vull un Déu que amb la meva naturalesa
em sigui germà i pugui patir [...].
Sé prou que totes les nostres justícies
no tenen cap valor als seus ulls [...].

¹²⁸ Id., *Diario*, 17 maig 1906: *Opere spirituali*, Roma 1983, 346.

¹²⁹ Santa Teresa de l'Infant Jesús, *Carta 67 a la seva tia Madame Guérin*, 18 novembre 1888: *Opere complete*, Città del Vaticano 1997, 354.

¹³⁰ Id., *Carta 122 a Celina*, 14 octubre 1890: *Opere complete*, 421.

Per purgatori trio felix
el teu Amor ardent, Cor del meu Déu!»¹³¹.

136. Potser el text més important per entendre el sentit de la seva devoció al Cor de Crist és la carta que va escriure, tres mesos abans de la seva mort, al seu amic Maurice Bellière: «Quan veig la Magdalena avançar entre els nombrosos convidats, banyar amb les seves llàgrimes els peus del seu adorat Mestre, a qui toca per primera vegada, sento que *el seu cor* ha entès els abismes d'amor i de misericòrdia *del Cor de Jesús* i que, per pecadora que sigui, aquest Cor d'amor no sols està disposat a perdonar-la, sinó també a prodigar-li els beneficis de la seva intimitat divina, per elevar-la als cims més alts de la contemplació. Ah, estimat germà meu petit, des que he pogut entendre així l'amor del Cor de Jesús, confesso que ha allunyat tota por del meu cor. El record de les meves faltes m'humilia, em porta a no confiar mai en la meua força que no és més que debilitat; però encara més aquest record em parla de misericòrdia i amor»¹³².

137. Les ments moralistes, que pretenen controlar la misericòrdia i la gràcia, dirien que ella podia dir això perquè era santa, però que un pecador no ho podia dir. En fer-ho, deixen fora de l'espiritualitat de Teresa la seva bella novetat que reflecteix el cor de l'Evangeli. Malauradament, aquest intent de tancar l'Esperit Sant en un esquema que et permet tenir-ho tot sota la teua supervisió s'ha tornat freqüent en alguns cercles cristians. Tanmateix, aquesta assenyada Doctora de l'Església els nega i contradiu directament aquesta interpretació reductiva amb les següents paraules ben clares: «Si hagués comès tots els delictes possibles, tindria sempre la mateixa confiança, sento que tota aquesta multitud de delictes serien com una gota d'aigua llençada a un braser ardent»¹³³.

138. Va respondre àmpliament a Sor Maria, que la va lloar pel seu amor generós a Déu, fins i tot disposat al martiri, en una carta que avui és una de les fites de la història de l'espiritualitat. Aquesta pàgina s'ha de llegir mil vegades per la seva profunditat, claredat i bellesa. En ella ajuda la germana "del Sagrat Cor" a no concentrar aquesta devoció en un aspecte dolorós, ja que alguns van entendre la reparació com una mena de primacia dels sacrificis o de la realització moralista. Ella, però, ho resumeix tot en la confiança com la millor ofrena, agradable al Cor de Crist: «Els meus desitjos de martiri no són res; no són aquests desitjos els que em donen la confiança il·limitada que sento al cor. En realitat, són les riqueses espirituals les que fan injustícia quan un hi descansa complaent i creu que són una cosa gran. [...] El que li agrada és veure'm estimant la meua petitesa

¹³¹ Id., *Poemes 23*, "Al Sagrat Cor de Jesús", juny i octubre 1895: *Opere complete*, 667-668.

¹³² Id., *Carta 247*, al reverend Maurice Bellière, 21 juny 1897: *Opere complete*, 587.

¹³³ Id., *Últimes converses. Quadern groc*, 11 juliol 1897: *Opere complete*, 1014-1015.

i la meva pobresa, és l'esperança cega que tinc en la seva misericòrdia! Aquí tens el meu únic tresor. [...] Si vol sentir alegria, sentir-se atreta pel sofriment, busca el seu consol. [...] Entengueu que, per estimar Jesús, per ser la seva víctima de l'amor, com més dèbil és, sense desitjos ni virtuts, més adequat és a les operacions d'aquest Amor que consumeix i transforma! [...] Oh, com m'agradaria poder fer-te entendre el que sento! És la confiança i res més que la confiança el que ens ha de portar a l'Amor!»¹³⁴.

139. En molts dels seus textos notem la seva lluita contra formes d'espiritualitat massa centrades en l'esforç humà, en el propi mèrit, en l'ofrena de sacrificis, en certes realitzacions per "guanyar-se el cel". Per a ella, «el mèrit no consisteix a fer o donar molt, sinó a rebre»¹³⁵. Llegim de nou alguns dels textos tan significatius en què insisteix en aquest camí, que és una manera senzilla i ràpida de conquerir el Senyor a través del cor.

140. Així escriu a la seva germana Lleònia: «T'asseguro que el bon Déu és molt millor del que et penses: es satisfà amb una mirada, un sospir d'amor. Pel que fa a mi, em resulta molt fàcil practicar la perfecció, perquè he entès que només em queda agafar Jesús pel cor! Mira un nen, que acaba de disgustar la seva mare. [...] Si ell li allarga els seus braços somrient i dient: "Abraça'm, no tornaré a fer-ho", potser la seva mare no l'agafarà al cor amb tendresa i oblidarà les seves mancances infantils? Tanmateix, sap bé que el seu estimat petit tornarà a començar a la propera oportunitat, però això no importa: si encara la pren pel cor, mai no serà castigat»¹³⁶.

141. En una carta al pare Adolphe Roulland diu: «El meu camí és un camí totalment de confiança i amor; no entenc les ànimes que tenen por d'un Amic tan tendre. De vegades, quan llegeixo certs tractats espirituals, en què la perfecció es presenta a través de mil obstacles, envoltat d'una multitud d'il·lusions, el meu pobre esperit es cansa molt ràpidament; tanco el llibre docte, que em trenca el cap i m'asseca el cor, i prenc la Sagrada Escripura. Aleshores tot em sembla brillant: una sola paraula revela horitzons infinits a la meua ànima; la perfecció em sembla fàcil; veig que n'hi ha prou de conèixer el no-res i abandonar-se com un nen als braços del bon Déu»¹³⁷.

¹³⁴ Id., *Carta 197, a Sor Maria del Sagrat Cor*, 17 setembre 1896: *Opere completes*, 537-538. Això no vol dir que Teresina no oferís sacrificis, dolors, angoixes com a forma d'associar-se amb els sofriments de Crist, però quan va voler arribar al fons va tenir cura de no donar a aquestes ofrenes una importància que no tenen.

¹³⁵ Id., *Carta 142, a Celina*, 6 juliol 1893: *Opere complete*, 451.

¹³⁶ Id., *Carta 191, a Lleònia*, 12 juliol 1896: *Opere complete*, 528.

¹³⁷ Id., *Carta 226, a P. Roulland*, 9 maig 1897: *Opere complete*, 573.

142. I dirigint-se al reverend Maurice Bellière, sobre un pare, observa: «No crec que el cor d'aquell pare feliç pugui resistir la confiança filial del seu fill, del qual coneix la sinceritat i l'amor. No obstant això, no ignora que el seu fill tornarà a caure en els mateixos errors més d'una vegada, però està disposat a perdonar-lo sempre, el seu fill el tornarà a guanyar pel cor»¹³⁸.

RESSONÀNCIES EN LA COMPANYIA DE JESÚS

143. Hem vist com sant Claudi de La Colombière connectava l'experiència espiritual de santa Margarida amb la proposta dels Exercicis espirituals. Crec que el lloc del Sagrat Cor en la història de la Companyia de Jesús mereix un breu esment.

144. L'espiritualitat de la Companyia de Jesús sempre ha proposat un «coneixement interior del Senyor per estimar-lo i seguir-lo millor»¹³⁹. Sant Ignasi ens convida, en els seus Exercicis espirituals, a posar-nos davant l'Evangelí que ens diu que «[Jesús] va ser ferit amb la llança i va sortir aigua i sang»¹⁴⁰. Quan l'exercitant es troba davant del costat ferit de Crist, Ignasi suggereix que entri al Cor de Crist. Es tracta d'una manera de madurar el cor de la mà d'un "mestre dels afectes", segons l'expressió utilitzada per sant Pere Favre en una de les seves cartes a sant Ignasi¹⁴¹. El pare Juan Alfonso de Polanco també en parla a la seva biografia de sant Ignasi: «[El cardenal Contarini] va reconèixer que havia trobat en el pare Ignasi un mestre dels afectes»¹⁴². Les converses que proposa sant Ignasi són part essencial d'aquesta educació del cor, perquè escoltem i assaborim amb el cor un missatge de l'Evangelí i en conversem amb el Senyor. Sant Ignasi diu que podem comunicar els nostres afers al Senyor i demanar-li consell al respecte. Qualsevol practicant pot reconèixer que en els Exercicis hi ha un diàleg de cor a cor.

145. Sant Ignasi acaba les contemplacions al peu del Crucifix convidant l'exercitant a dirigir-se amb molt d'afecte al Senyor crucificat i a preguntar-li, «com un amic parla a un altre amic, o un servent al seu senyor», què hauria de fer per Ell¹⁴³. L'itinerari dels Exercicis culmina amb la «Contemplació per aconseguir l'amor», de la qual prové l'acció de gràcies i l'ofrena de «memòria,

¹³⁸ Id., *Carta 258 al reverend Maurice Bellière*, 18 juliol 1897: *Opere complete*, 598.

¹³⁹ Cf. Sant Ignasi de Loiola, *Exercicis espirituals*, n. 104.

¹⁴⁰ *Ibid.*, n. 297.

¹⁴¹ Cf. *Carta a Sant Ignasi*, 23 gener 1541.

¹⁴² *De Vita P. Ignatii et Societatis Iesu initiis*, c. 8, 96, Bilbao-Santander 2021, 147.

¹⁴³ Sant Ignasi de Loiola, *Exercicis espirituals*, 54.

intel·ligència i voluntat» al Cor que és la font i l'origen de tot bé¹⁴⁴. Aquest coneixement interior del Senyor no es construeix amb les nostres capacitats i els nostres esforços, es demana com a do.

146. Aquesta mateixa experiència és la base d'una llarga cadena de sacerdots jesuïtes que van fer referència explícita al Cor de Jesús, com sant Francesc de Borja, sant Pere Favre, sant Alonso Rodríguez, el pare Álvarez de Paz, el pare Vincenzo Caraffa, el pare Kasper Druzbicki i molts altres. L'any 1883 els jesuïtes van declarar que «la Companyia de Jesús accepta i rep amb un esperit desbordant d'alegria i de gratitud, la dolça càrrega que li ha confiat nostre Senyor Jesucrist per practicar, promoure i propagar la devoció al seu Cor diviníssim»¹⁴⁵. El desembre de 1871, el pare Pieter Jan Beckx va consagrar la Companyia al Sagrat Cor de Jesús i, testimoniant que continua essent un element actual de la vida de la Companyia, el pare Pedro Arrupe ho va tornar a fer l'any 1972, amb una convicció que s'expressa amb aquestes paraules: «Vull dir a la Companyia una cosa que crec que no s'ha de callar. Des del meu noviciat, sempre he estat convençut que allò que anomenem "Devoció al Sagrat Cor" conté una expressió simbòlica del nucli més profund de l'esperit ignasià, i una eficàcia extraordinària –*ultra quam speraverint*– tant per la seva pròpia perfecció com per la seva fecunditat apostòlica. Encara tinc la mateixa creença. [...] En aquesta devoció trobo una de les fonts més íntimes de la meva vida interior»¹⁴⁶.

147. Quan sant Joan Pau II va convidar «tots els membres de la Companyia a promoure encara amb més zel aquesta devoció que respon més que mai a les expectatives dels nostres temps», ho va fer perquè reconeixia els vincles íntims entre la devoció al Cor de Crist i l'espiritualitat ignasiana, ja que «el desig de "conèixer el Senyor íntimament" i de "mantenir un diàleg" amb Ell, de cor a cor, és característic, gràcies als Exercicis Espirituals, del dinamisme espiritual i apostòlic ignasià, totalment al servei de l'amor del Cor de Déu»¹⁴⁷.

UN LLARG CORRENT DE VIDA INTERIOR

148. La devoció al Cor de Crist reapareix en el camí espiritual de molts sants molt diferents i en cadascun d'ells aquesta devoció adquireix aspectes nous. Sant Vicenç de Paül, per exemple, deia que el que Déu vol és el cor: «Déu demana

¹⁴⁴ Cf. *ibid.*, 230 ss.

¹⁴⁵ XXIII Congregació General de la Companyia de Jesús, Decret 46, 1: *Institutum Societatis Iesu*, 2, Florència 1893, 511.

¹⁴⁶ «*In Lui solo... la speranza*», Milà 1983, 180-181.

¹⁴⁷ *Carta al superior general de la Companyia de Jesús*, Paray-le-Monial, 5 octubre 1986.

abans que res el cor, el cor: això és el principal. Per què algú que no té res pot tenir més mèrit que algú que té grans possessions a les quals renuncia? Perquè els que no tenen res venen a Ell amb més afecte; i això és el que Déu vol d'una manera molt particular»¹⁴⁸. Això implica acceptar que el cor està unit al de Crist: «Una monja que fa tot el que pot per disposar el seu cor a unir-se amb el de Nostre Senyor [...] quines benediccions no rebrà de Déu!»¹⁴⁹.

149. A vegades estem temptats de considerar aquest misteri d'amor com un fet admirable del passat, com una bella espiritualitat d'altres temps, i sempre hem de recordar de nou, com deia un sant missioner, que «aquest Cor diví que tolerava ser esquinçat per una llança enemiga per poder abocar els Sagraments d'aquella obertura sagrada, d'on es va formar l'Església, no ha deixat d'estimar d'altra manera»¹⁵⁰. Altres sants més recents, com sant Pius de Pietrelcina, santa Teresa de Calcuta i molts altres, parlen amb sincera devoció del Cor de Crist. Però també m'agradaria recordar les vivències de santa Faustina Kowalska, que proposen la devoció al Cor de Crist amb un fort èmfasi en la vida gloriosa del Ressuscitat i en la misericòrdia divina. En efecte, motivat per aquestes experiències de la santa i aprofitant el llegat espiritual deixat pel bisbe sant Józef Sebastian Pelczar (1842-1924)¹⁵¹, sant Joan Pau II va connectar íntimament la seva reflexió sobre la misericòrdia amb la devoció al Cor de Crist: «L'Església sembla professar la misericòrdia de Déu d'una manera particular i venerar-la recurrent al Cor de Crist. De fet, és precisament apropant-nos a Crist en el misteri del seu Cor que ens permet detenir-nos en aquest punt [...] de la revelació de l'amor misericordiós del Pare, que va constituir el contingut central de la missió messiànica del Fill de l'home»¹⁵². El mateix sant Joan Pau II, referint-se al Sagrat Cor, reconeixia d'una manera molt personal: «M'ha parlat des de jove»¹⁵³.

150. La rellevància de la devoció al Cor de Crist és especialment evident en l'obra evangelitzadora i educativa de nombroses congregacions religioses femenines i masculines que han estat marcades des dels seus orígens per aquesta experiència espiritual cristològica. Citar-los tots seria una empresa interminable. Vegem només dos exemples presos a l'atzar: «El Fundador [St. Daniele Comboni]

¹⁴⁸ *Conferències als sacerdots de la missió*, 132 (13 agost 1655), «La pobresa»: Sant Vicenç de Paül, *Opere*, vol. 10, Roma 2008, 208.

¹⁴⁹ *Conferències a les Filles de la Caritat*, 89 (9 desembre 1657), «Mortificació, correspondència, àpats, sortides» (*Regles comunes*, articles 24-27): *Op. cit.*, vol. 9, 807.

¹⁵⁰ Sant Daniel Comboni, *Escrits*, 3324: Daniele Comboni, *Gli scritti*, Bolonya 1991, 998.

¹⁵¹ Cf. *Homilia a la Missa de canonització*, 18 maig 2003: *L'Osservatore Romano*, 19-20 maig 2003, p. 6.

¹⁵² Carta encíclica *Dives in misericordia* (30 novembre 1980), 13: *AAS* 72 (1980), 1219.

¹⁵³ *Catequesi*, 20 juny 1979: *L'Osservatore Romano*, 22 juny 1979, p. 1.

va trobar la força per al seu compromís missioner en el misteri del Cor de Jesús»¹⁵⁴. «Impulsats per l'amor del Cor de Jesús, busquem fer créixer les persones en la seva dignitat humana i com a fills i filles de Déu, a partir de l'Evangeli i les seves peticions d'amor, perdó, justícia i solidaritat amb els pobres i els marginats»¹⁵⁵. Així mateix, els Santuaris consagrats al Cor de Crist, escampats pel món, són una font atractiva d'espiritualitat i fervor. Dirigeixo la meva benedicció paterna a tots aquells que d'alguna manera participen en aquests llocs de fe i caritat.

LA DEVOCIÓ DEL CONSOL

151. La ferida del costat, de la qual brolla aigua viva, roman oberta en el Ressuscitat. Aquesta gran ferida produïda per la llança i les ferides de la corona d'espines, que apareixen sovint en representacions del Sagrat Cor, són inseparables d'aquesta devoció. En ella, de fet, contemplem l'amor de Jesús que va ser capaç de lliurar-se fins al final. El cor del Ressuscitat conserva aquests signes d'entrega total que ens van comportar un sofriment intens. És, doncs, d'alguna manera inevitable que el creient desitgi respondre no sols a aquest gran amor, sinó també al dolor que Crist va acceptar suportar per tant d'amor.

Amb Ell a la Creu

152. Val la pena recuperar aquesta expressió de l'experiència espiritual desenvolupada al voltant del Cor de Crist: el desig interior de donar-li consol. No m'ocuparé ara de la pràctica de la "reparació", que considero millor situada en el context de la dimensió social d'aquesta devoció i que desenvoluparé en el proper capítol. Ara voldria centrar-me només en aquell desig que sovint emergeix en el cor del creient en l'amor quan contempla el misteri de la Passió de Crist i el viu com un misteri que no només es recorda, sinó que per gràcia es fa present, o millor dit, ens porta a estar místicament presents en aquell moment redemptor. Si l'Amat és el més important, per què no voler consolar-lo?

153. El Papa Pius XI cercà de donar fonament a aquesta experiència invitant-nos a reconèixer que el misteri de la Redempció a través de la Passió de Crist ultrapassa, per la gràcia de Déu, totes les distàncies de temps i d'espai, de tal manera que si Ell a la Creu es va donar també per als pecats futurs, els nostres

¹⁵⁴ Missioners combonians del Cor de Jesús, *Regla de vida, Constitucions i Directori general*, Roma 1988, 3.

¹⁵⁵ Religioses del Sagrat Cor de Jesús (Societat del Sagrat Cor), *Constitucions de 1982*, 7.

pecats, de la mateixa manera que els nostres actes oferts avui per al seu consol, vencent els temps, han arribat al seu Cor ferit: «Si també per culpa dels nostres pecats futurs, però previs, l'ànima de Jesús es va entristir fins a la seva mort, no hi ha dubte que ja llavors va sentir algun consol per la predicció de la nostra reparació, quan "se li va aparèixer l'Àngel del cel" (Lc 22,43) per consolar el seu cor oprimint per tristesa i angoixa. I així fins i tot ara, d'una manera meravellosa però veritable, podem i hem de consolar aquell Sagrat Cor que és ferit contínuament pels pecats dels homes ingrats»¹⁵⁶.

Les raons del cor

154. Pot semblar que aquesta expressió de devoció no té prou suport teològic, però en realitat el cor té les seves raons. El *sensus fidelium* intueix que aquí hi ha quelcom de misteriós que va més enllà de la nostra lògica humana, i que la Passió de Crist no és un simple fet del passat: podem participar-hi a través de la fe. Meditar el do de Crist que es fa a la creu és, per a la pietat dels fidels, quelcom més gran que un simple record. Aquesta creença està sòlidament fonamentada en la teologia¹⁵⁷. A això s'afegeix la consciència del propi pecat, que portava sobre les seves espatlles ferides, i de la pròpia insuficiència davant de tant d'amor, que sempre ens supera infinitament.

155. En tot cas, ens preguntem com és possible relacionar-nos amb el Crist viu, ressuscitat, plenament feliç i, alhora, consolar-lo en la Passió. Considerem el fet que el Cor ressuscitat conserva la seva ferida com un record constant i que l'acció de la gràcia provoca una experiència que no està del tot continguda en l'instant cronològic. Aquestes dues creences ens permeten admetre que ens trobem davant d'un camí místic que supera els intents de la raó i expressa allò que la mateixa Paraula de Déu ens suggereix. «Però –escriu el papa Pius XI–, com podrà dir-se que Crist regna feliç al Cel si pot ser consolat per aquests actes de reparació? "Dona'm una ànima que estima i entendre el que jo dic" (*In Ioannis evangelium*, XXVI, 4), responem amb les paraules d'Agustí, que són precisament per al nostre propòsit. De fet, tota ànima, realment inflamada en l'amor de Déu, si amb consideració es vol al temps passat, meditant veu i contempla Jesús sofrint per l'home, afligit, enmig dels dolors més greus, "per nosaltres, els homes i per la nostra salvació", per la tristesa, l'angoixa i l'oprobri gairebé oprimits, de fet "esclafats pels nostres crims" (Is 53,5), i en l'acte de guarir-nos amb les seves

¹⁵⁶ Carta encíclica *Miserentissimus Redemptor* (8 maig 1928): AAS 20 (1928), 174.

¹⁵⁷ *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 1085: «Tot el que és Crist, tot el que va fer i va patir per tots els homes, participa de l'eternitat divina i, per tant, abraça tots els temps i es fa present en ells».

contusions. Les ànimes pietoses mediten aquestes coses amb més veritat perquè els pecats i crims dels homes, comesos en qualsevol moment, van ser la causa per la qual el Fill de Déu va ser lliurat a la mort»¹⁵⁸.

156. Cal tenir present aquest ensenyament de Pius XI. De fet, quan l'Esriptura diu que els creients que no viuen segons la seva fe «en la mesura que poden [...] crucifiquen de nou el Fill de Déu» (He 6,6), o que quan suporten el sofriment pels altres «i complir allò que falta als sofriments de Crist en la meua carn» (Col 1,24), o que Crist, en la seva Passió, pregués no únicament pels seus deixebles de l'aleshores, sinó «per aquells que creuen en mi per la seva paraula» (Jn 17,20), està dient alguna cosa que trenca els nostres patrons limitats. Ens demostra que no és possible establir un abans i un després sense cap connexió, encara que els nostres pensaments no sàpiguen explicar-ho. L'Evangelí, en els seus diferents aspectes, no sols cal ser reflexionat o recordat, sinó que cal viure-ho, tant en obres d'amor com en experiència interior, i això és especialment cert pel que fa al misteri de la mort i la resurrecció de Crist. Les separacions temporals que fa servir la nostra ment no semblen contenir la veritat d'aquesta experiència de creença en la qual s'uneixen la unió amb el Crist que pateix i alhora la força, el consol i l'amistat que gaudim amb el Ressuscitat.

157. Veiem llavors la unitat del misteri pasqual, en els seus dos aspectes inseparables que s'il·luminen mútuament. Aquest Misteri únic, que es fa present a través de la gràcia en les seves dues dimensions, fa que mentre intentem oferir alguna cosa a Crist per al seu consol, els nostres propis sofriments s'il·luminen i transfiguren per la llum pasqual de l'amor. El que passa és que participem d'aquest Misteri en la nostra vida concreta, perquè abans el mateix Crist volia participar de la nostra vida, va voler experimentar per endavant com a cap allò que experimentaria el seu cos eclesial, tant en les ferides com en els consols. Quan vivim en la gràcia de Déu, aquesta participació mútua esdevé una experiència espiritual. En definitiva, és el Ressuscitat qui, amb l'acció de la seva gràcia, ens fa possible unir-nos misteriosament amb la seva Passió. Els cors creients que experimenten l'alegria de la resurrecció ho saben, però al mateix temps volen participar en el destí del seu Senyor. Estan disposats a participar d'aquesta manera amb el patiment, el cansament, les decepcions i les pors que formen part de la seva vida. No viuen aquest Misteri en solitud, perquè aquestes ferides són igualment una participació en el destí del cos místic de Crist que camina entre el poble sant de Déu i que porta en si el destí de Crist en cada temps i lloc de la història. La devoció de la consolació no és ahistòrica ni abstracta, es fa de carn i ossos en el camí de l'Església.

¹⁵⁸ Pius XI, Carta encíclica *Miserentissimus Redemptor* (8 maig 1928): AAS 20 (1928), 174.

La compunció

158. El desig irrefrenable de consolar Crist, que parteix del dolor de contemplar allò que Ell va patir per nosaltres, es nodreix també del reconeixement sincer de la nostra esclavitud, vincles, manca d'alegria en la fe, recerques vanes i, alhora, més enllà dels pecats concrets, la manca de correspondència del cor amb el seu amor i el seu projecte. És una experiència que ens purifica, perquè l'amor necessita la purificació de les llàgrimes que, en definitiva, ens deixa més assedegats de Déu i menys obsessionats amb nosaltres mateixos.

159. Així veiem que com més profund es fa el desig de consolar el Senyor, més s'aprofundeix la compunció del cor creient, que «no és un sentiment de culpa que ens llença a terra, no és un escrúpol que paralitzi, sinó és un agulló beneficiós que crema per dins i cura, perquè el cor, quan veu el seu propi mal i es reconeix com a pecador, s'obre, acull l'acció de l'Esperit Sant, aigua viva que el sacseja i fa fluir les llàgrimes per la seva cara [...]. No es tracta de sentir pena per nosaltres mateixos, com sovint estem temptats de fer. [...] Tenir llàgrimes de compunció, però, significa penedir-se seriosament d'haver entristit Déu amb el pecat; vol dir reconèixer que sempre estem endeutats i mai en crèdit [...]. Com una gota cava una pedra, així les llàgrimes caven lentament els cors endurits. D'aquesta manera assistim al miracle de la tristesa, de la bona tristesa que porta a la dolçor [...]. La compunció no és fruit del nostre treball, sinó que és una gràcia i com a tal cal demanar-la en la pregària»¹⁵⁹. És demanar «dolor amb el Crist abandonat, turment amb el Crist turmentat, llàgrimes, dolor íntim pel gran dolor que va patir Crist per mi»¹⁶⁰.

160. Demano, doncs, que ningú no es mofi de les expressions de fervor creient del poble sant i fidel de Déu, que en la seva pietat popular busca consolar Crist. I convido a tothom a preguntar-se si no hi ha més racionalitat, més veritat i més saviesa en determinades manifestacions d'aquest amor que pretén consolar el Senyor que en els actes d'amor freds, distants, calculats i mínims dels que reivindiquem posseir una fe més reflexiva, conreada i madura.

Consolats per consolar

161. En aquesta contemplació del Cor de Crist entregant-se fins a l'extrem som consolats. El dolor que sentim al cor deixa pas a la confiança total, i al final el

¹⁵⁹ *Homilia a la missa crismal*, 28 març 2024: *L'Osservatore Romano*, 28 març 2024, p. 2.

¹⁶⁰ Sant Ignasi de Loiola, *Exercicis espirituals*, 203.

que queda és gratitud, tendresa, pau; el seu amor continua essent el que regna a les nostres vides. La compunció «no provoca angoixa, sinó que alleuja l'ànima de càrregues, perquè actua en la ferida del pecat, preparant-nos per rebre allà mateix la carícia del Senyor»¹⁶¹. I el nostre sofriment s'uneix al de Crist a la creu, perquè quan diem que la gràcia ens permet superar totes les distàncies, això també vol dir que Crist, quan va patir, es va unir amb tots els sofriments dels seus deixebles al llarg de tota la història. Així, si patim, podem experimentar el consol interior de saber que el mateix Crist pateix amb nosaltres. Desitjosos de consolar-lo, en sortim consolats.

162. Però en un moment determinat d'aquesta contemplació del cor creient, ha de ressonar aquella crida dramàtica del Senyor: «Consoleu, consoleu el meu poble» (Is 40,1). I ens venen al cap les paraules de sant Pau, que ens recorden que Déu ens consola «perquè també nosaltres puguem consolar els qui es troben en tota mena d'aflicció amb el consol amb què nosaltres mateixos som consolats per Déu» (2Co 1,4).

163. Això ens convida ara a intentar aprofundir en la dimensió comunitària, social i missionera de tota devoció autèntica al Cor de Crist. De fet, en el mateix moment en què el Cor de Crist ens condueix al Pare, ens envia als nostres germans. En els fruits del servei, de la fraternitat i de la missió que el Cor de Crist produeix a través nostre, es compleix la voluntat del Pare. D'aquesta manera es tanca el cercle: «En això és glorificat el meu Pare, que doneu molt fruit» (Jn 15,8).

V

AMOR PER AMOR

164. En les vivències espirituals de santa Margarida Maria, juntament amb la declaració ardent d'amor de Jesús, trobem també una ressonància interior que crida a donar la vida. Saber que som estimats i dipositar tota la nostra confiança en aquest amor no vol dir anul·lar tota la nostra capacitat de donar, no implica

¹⁶¹ *Homilia a la missa crismal*, 28 març 2024: *L'Osservatore Romano*, 28 març 2024, p. 2.

renunciar al desig irrefrenable de donar alguna resposta amb les nostres petites i limitades capacitats.

UNA QUEIXA I UNA PETICIÓ

165. A partir de la segona gran manifestació de santa Margarida, Jesús expressa el dolor perquè el seu gran amor pels homes «no va rebre a canvi més que ingratitude i indiferència, fredor i repulsió. Això –diu el Senyor– em fa patir més que tot el que vaig patir en la meva Passió»¹⁶².

166. Jesús parla de la seva set de ser estimat, mostrant-nos que el seu Cor no és indiferent a la nostra reacció davant el seu desig: «Tinc set, set tan ardent de ser estimat pels homes en el Santíssim Sagrament que em consumeix. Però no trobo ningú que, segons el meu desig, intenti saciar la meva set corresponent al meu amor»¹⁶³. La petició de Jesús és amor. Quan el cor creient ho descobreix, la resposta que sorgeix espontàniament no és una recerca onerosa de sacrificis o el mer compliment d'un deure pesat, sinó que és una qüestió d'amor: «He rebut del meu Déu gràcies extraordinàries del seu Amor; em vaig sentir impulsada pel desig de correspondre'l i de donar-li amor per amor»¹⁶⁴. Això és el que ensenya Lleó XIII, que escriu que, a través de la imatge del Sagrat Cor, la caritat de Crist «ens impulsa a correspondre l'amor per l'amor»¹⁶⁵.

PROLONGA EL SEU AMOR EN ELS GERMANS

167. Cal tornar a la Paraula de Déu per reconèixer que la millor resposta a l'amor del seu Cor és l'amor als germans; no hi ha gest més gran que li puguem oferir per intercanviar amor per amor. La Paraula de Déu ho diu amb total claredat:

«Tot el que vau fer a un d'aquests germans meus més petits, a mi ho vau fer» (Mt 25,40).

«Tota la Llei troba la seva plenitud en un sol precepte: estimaràs el teu proïsme com a tu mateix» (Ga 5,14).

¹⁶² Santa Margarida Maria Alacoque, *Autobiografia*, n. 55, Roma 1983, 134.

¹⁶³ Id., *Carta 133*, 10: *Scritti autobiografici*, Roma 1984, 182-183.

¹⁶⁴ Id., *Autobiografia*, n. 92, *Op. cit.*, 180.

¹⁶⁵ Carta encíclica *Annum sacrum* (25 maig 1899): *ASS* 31 (1898-99), 649.

«Sabem que hem passat de la mort a la vida, perquè estimem els germans. Qui no estima roman en la mort» (1Jn 3,14).

«Qui no estima el seu germà a qui veu, no pot estimar Déu que no veu» (1Jn 4,20).

168. L'amor als nostres germans no es fabrica, no és fruit del nostre esforç natural, sinó que requereix una transformació del nostre cor egoista. Aleshores sorgeix espontàniament la coneguda súplica: "Jesús, fes semblant el nostre cor al teu". Per aquest mateix motiu, la invitació de sant Pau no va ser: "Esforceu-vos per fer bones obres". La seva invitació va ser precisament: «Tingueu entre vosaltres els mateixos sentiments que Jesucrist» (Fl 2,5).

169. És bo recordar que a l'Imperi Romà molts pobres, estrangers i molts altres rebutjats trobaven respecte, afecte i cura en els cristians. Això explica el raonament de l'emperador apòstata Julià, que es preguntava per què els cristians eren tan respectats i seguits, i creia que un dels motius era el seu compromís d'ajudar els pobres i els estrangers, atès que l'Imperi els ignorava i els menyspreava. Per a aquest emperador era intolerable que els seus pobres no rebessin ajuda d'ell, mentre que els odiats cristians «alimenten els seus, i també els nostres»¹⁶⁶. En una carta se centra sobretot en l'ordre de crear institucions benèfiques per competir amb els cristians i atraure el respecte de la societat: «Obre nombrosos allotjaments a totes les ciutats, perquè els estrangers gaudeixin de la nostra humanitat. [...] Acostuma els hel·lens a les obres de caritat»¹⁶⁷. Però no va assolir el seu objectiu, certament perquè darrere d'aquestes obres no hi havia amor cristià, que permetia reconèixer a cadascú una dignitat única.

170. Identificant-se amb els més petits de la societat (cf. Mt 25,31-46) «Jesús va portar la gran novetat de reconèixer la dignitat de cada persona, i també i sobretot d'aquelles persones que van ser qualificades d'"indignes". Aquest nou principi de la història de la humanitat –segons el qual l'ésser humà és tant més "digne" de respecte i d'amor com més feble, miserable i sofert és, fins al punt de perdre la pròpia "figura" humana– ha canviat el rostre del món, donant vida a institucions que atenen persones que es troben en condicions desfavorides: nadons abandonats, orfes, ancians deixats sols, malalts mentals, persones que

¹⁶⁶ Julià, *Ep. XLIX ad Arsacium Pontificem Galatiae*, Mainz 1828, 90-91.

¹⁶⁷ *Ibid.*

pateixen malalties incurables o amb malformacions greus, persones que viuen al carrer»¹⁶⁸.

171. Fins i tot des del punt de vista de la ferida del seu Cor, mirar al Senyor, que «va prendre sobre si les nostres febleses i va suportar les nostres malalties» (Mt 8,17), ens ajuda a prestar més atenció al sofriment i a les necessitats dels altres, ens fa forts per participar en la seva obra d'alliberament, com a instruments per a la difusió del seu amor¹⁶⁹. Si contemplem el do d'ell mateix que Crist va fer per a tothom, esdevé inevitable preguntar-nos per què no som capaços de donar la vida pels altres: «En això hem conegut l'amor, en el fet que va donar la seva vida per nosaltres; per això també hem de donar la nostra vida pels germans» (1Jn 3,16).

ALGUNES RESSONÀNCIES EN LA HISTÒRIA DE L'ESPIRITUALITAT

172. Aquesta unió entre la devoció al Cor de Jesús i el compromís amb els nostres germans recorre la història de l'espiritualitat cristiana. Vegem-ne alguns exemples.

Ser una font per als altres

173. Partint d'Orígenes, diversos Pares de l'Església han interpretat el text de Joan 7,38 –«brollaran del seu si rius d'aigua viva»– com a referint-se al mateix creient, encara que sigui conseqüència del fet que ell mateix va beure de Crist. Així, la unió amb Crist pretén no únicament apagar la nostra pròpia set, sinó fer-nos convertir en una font d'aigua dolça per als altres. Orígenes deia que Crist compleix la seva promesa fent brotar torrents d'aigua de nosaltres: «L'ànima de l'ésser humà, que és a imatge de Déu, pot contenir en si mateix i produir pous, fonts i rius»¹⁷⁰.

174. Sant Ambròs va recomanar beure de Crist «perquè abundi dins teu la font d'aigua que brolla per a la vida eterna»¹⁷¹. I Mari Victorí sostenia que l'Esperit Sant es dona amb tanta abundància que «qui el rep es converteix en un si que

¹⁶⁸ Dicasteri per a la Doctrina de la Fe, Decret. *Dignitas infinita* (2 abril 2024), 19: *L'Osservatore Romano*, 8 abril 2024.

¹⁶⁹ Cf. Benet XVI, *Carta al Superior general de la Companyia de Jesús amb motiu del 50è aniversari de l'Encíclica Haurietis aquas* (15 maig 2006): *AAS* 98 (2006), 461.

¹⁷⁰ *In Num. homil.* 12, 1: *PG* 12, 657.

¹⁷¹ *Epist.* 29, 24: *PL* 16, 1060.

aboca rius d'aigua viva»¹⁷². Sant Agustí deia que aquest riu que brolla del creient és la benevolència¹⁷³. Sant Tomàs d'Aquino va reiterar aquesta idea sostenint que quan algú «s'apressa a comunicar als altres els diversos dons de gràcia que ha rebut de Déu, del seu si brolla aigua viva»¹⁷⁴.

175. De fet, si «el sacrifici de la Creu, ofert amb ànima amorosa i obedient, presenta una satisfacció sobreabundant i infinita pels pecats del gènere humà»¹⁷⁵, l'Església, que neix del Cor de Crist, perllonga i comunica en tot temps i arreu els efectes de la Passió única redemptora, que orienten les persones a la unió directa amb el Senyor.

176. Dins l'Església, la mediació de Maria, intercessora i mare, només es pot entendre «com a participació en aquesta font única que és la mediació del mateix Crist»¹⁷⁶, únic Redemptor, i «l'Església no dubta de reconèixer aquesta funció subordinada a Maria»¹⁷⁷. La devoció al cor de Maria, en efecte, no vol treure res de l'única adoració deguda al Cor de Crist, sinó estimular-la: «La funció materna de Maria envers els homes de cap manera enfosquia ni disminueix aquesta singular mediació de Crist, però mostra la seva eficàcia»¹⁷⁸. Gràcies a la immensa font que brolla del costat obert de Crist, l'Església, Maria i tots els creients, de diferents maneres, esdevenen canals d'aigua viva. D'aquesta manera Crist mateix desplega la seva glòria en la nostra petitesa.

Fraternitat i mística

177. Sant Bernat, mentre convidava a la unió amb el Cor de Crist, aprofitava la riquesa d'aquesta devoció per proposar un canvi de vida basat en l'amor. Creia que era possible una transformació de l'afectivitat, esclavitzada pels plaers, que no s'allibera amb l'obediència cega a un manament, sinó com a resposta a la dolçor de l'amor de Crist. El mal es venç amb el bé, el mal es venç amb el creixement de l'amor: «Estima, doncs, el Senyor, el teu Déu, amb tot l'afecte del teu cor, estima'l amb tota l'atenció i cura de la raó, després estima'l amb totes les teves forces; no tinguis por de morir pel seu amor [...]. Que el Senyor Jesús

¹⁷² *Adv. Arium* 1, 8: PL 8, 1044.

¹⁷³ *Tractat. in Ioannem* 32, 4: PL 35, 1643.

¹⁷⁴ *In Ev. S. Ioannis*, cap. VII, lliçó 5.

¹⁷⁵ Pius XII, Carta encíclica. *Haurietis aquas* (15 maig 1956), II: AAS 48 (1956), 321.

¹⁷⁶ Sant Joan Pau II, Carta encíclica *Redemptoris Mater* (25 març 1987), 38: AAS 79 (1987), 411.

¹⁷⁷ Concili Ecumènic Vaticà II, Constitució dogmàtica *Lumen gentium*, 62.

¹⁷⁸ *Ibid.*, 60.

sigui dolç i dolç al vostre afecte, contra les temptacions agradables però ruïnoses de la vida carnal; que la dolçor conquereixi la dolçor, com un clau treu un clau»¹⁷⁹.

178. Sant Francesc de Sales va ser il·luminat sobretot per la petició de Jesús: «Aprèn de mi, que soc dolç i humil de cor» (Mt 11,29). Així, deia, en les coses més senzilles i corrents robarem el cor del Senyor: «Només serà feliç amb nosaltres si ens cuidem de servir-lo bé en les coses grans i importants, així com en les petites i insignificants; tant amb l'un com amb l'altre, li podem robar el cor [...]. Els petits gestos quotidians de caritat, un mal de cap, un mal de queixal, un lleuger malestar, una raresa del marit o de la dona, un gerro trencat, un despit, una ganyota, la pèrdua d'un guant, d'un anell, d'un mocador; aquell petit esforç d'anar a dormir d'hora al vespre i aixecar-se d'hora a pregar, a rebre la comunió; aquella petita vergonya que sentis en fer un acte de devoció en públic; en definitiva, totes les petites adversitats acceptades i abraçades amb amor donen un plaer infinit a la Bondat divina»¹⁸⁰. Però, en darrera instància, la clau de la nostra resposta a l'amor del Cor de Crist és l'amor al proïsme: «un amor estable, constant, immutable, que, no demorant-se en les petiteses, ni en les qualitats o condicions de les persones, no està subjecte a canvis ni a no agradar [...]. Nostre Senyor ens estima sense interrupció, tolera els nostres defectes com les nostres imperfeccions; per tant, hem de fer el mateix amb els nostres germans, sense cansar-nos mai de suportar-los»¹⁸¹.

179. Sant Carles de Foucauld va voler imitar Jesús, viure com Ell, actuar com Ell va actuar, fer sempre el que Jesús hauria fet en el seu lloc. Per assolir plenament aquest objectiu, necessitava adaptar-se als sentiments del Cor de Crist. Així apareix novament l'expressió "amor per amor", quan diu: «Desig de sofriment per retornar amor per amor; [...] participar en la seva tasca d'oferir-me amb ell, malgrat el no-res que soc, com a sacrifici, com a víctima, per a la santificació dels homes»¹⁸². El desig de portar l'amor de Jesús, el seu compromís missioner entre els més pobres i oblidats de la terra, el va portar a adoptar com a lema *Iesus Caritas*, amb el símbol del Cor de Crist coronat per una creu¹⁸³. No va ser una decisió superficial: «Amb totes les meves forces intento mostrar, demostrar a aquests pobres germans equivocats que la nostra religió és tota caritat, tota

¹⁷⁹ *Sermones super Cant.*, XX, 4: PL 183, 869.

¹⁸⁰ *Introducció a la vida devota*, p. III, c. XXXV: *Opere complete di Francesco di Sales*, vol. 3: *Filotea. Introduzione alla vita devota*, Roma 2009, 220-221.

¹⁸¹ *Sermó per al XVII diumenge després de Pentecosta*.

¹⁸² *Jesús, la seva passió, Recés fet a Natzaret, 5-15 novembre 1987*: C. de Foucauld, *La vita nascosta. Ritiri a Terra Santa (1897-1900)*, Roma 1974, 72.

¹⁸³ Des del 19 de març de 1902 totes les seves cartes anaven encapçalades amb les paraules *Iesus Caritas* separades per un cor coronat per la creu.

fraternitat, que el seu emblema és un Cor»¹⁸⁴. I el seu desig era establir-se amb altres germans «al Marroc en el nom del Cor de Jesús»¹⁸⁵. D'aquesta manera, la seva obra evangelitzadora hauria estat una radiació: «La caritat ha d'irradiar de les fraternitats, com irradia des del cor de Jesús»¹⁸⁶. Aquest desig el va convertir a poc a poc en germà universal, perquè, deixant-se modelar pel Cor de Crist, va voler acollir tota la humanitat que pateix en el seu cor fraternal: «El nostre cor, com el de l'Església, com el de Jesús ha d'abraçar tots els homes»¹⁸⁷. «L'amor del Cor de Jesús pels homes, aquest amor que manifesta en la seva Passió, això és el que hem de tenir per tots els éssers humans»¹⁸⁸.

180. Don Huvelin, director espiritual de sant Carles de Foucauld, deia que «quan nostre Senyor viu en un cor, li dona aquests sentiments, i aquest cor s'abaixa cap als més petits. Aquesta era la disposició del cor d'un Vicenç de Paül. [...] Quan nostre Senyor viu en l'ànima d'un sacerdot, l'inclina cap als pobres»¹⁸⁹. És important assenyalar com aquesta dedicació de sant Vicenç, que descriu don Huvelin, també va ser alimentada per la devoció al Cor de Crist. Vicenç ens va exhortar a extreure «des del cor de Nostre Senyor unes paraules de consol per al pobre malalt»¹⁹⁰. Perquè això s'aconsegueixi, cal que el cor s'hagi transformat per l'amor i la mansuetud del Cor de Crist, i sant Vicenç va repetir molt aquesta creença en els seus sermons i consells, tant és així que es va convertir en un element destacat de les Constitucions de la seva Congregació: «Tothom es posarà també el màxim esforç per aprendre aquesta lliçó que ens va ensenyar Jesús: "Apreneu de mi que soc mansuet i humil de cor"; tenint en compte que, com ell mateix diu, amb mansuetud es posseeix la terra, perquè amb la pràctica d'aquesta virtut es guanya el cor dels homes per convertir-los a Déu, cosa que els que es comporten amb els seus proïmes de manera dura i aspre»¹⁹¹.

¹⁸⁴ *Carta a Don Huvelin*, 15 juliol 1904: *Opere spirituali*, Roma 1983, 633.

¹⁸⁵ *Carta a Dom Martin*, 25 gener 1903: C. de Foucauld, «*Cette chère dernière place*». *Lettres à mes frères de la Trappe*, París 2012, 311.

¹⁸⁶ Citat a René Voillaume, *Les fraternités du Père de Foucauld*, París, 1946, 173.

¹⁸⁷ *Meditacions dels Sants Evangelis sobre els passatges relatius a quinze virtuts, Natzaret 1897-1898, Caritat 77 (Mt 20,28)*: C. de Foucauld, *Meditazioni sui passi dei vangeli relativi a Dio solo, fede, speranza, carità (1897-1898)*, Roma 1973, 325.

¹⁸⁸ *Ibid.*, *Caritat 90 (Mt 27,30)*: *Op. cit.*, 338.

¹⁸⁹ H. Huvelin, *Quelques directeurs d'âmes au XVII siècle*, París 1911, 97.

¹⁹⁰ Cf. *Conferències a les Filles de la Caritat*, 85 (11 novembre 1657), «Servei als malalts, cura de la salut» (*Regles comunes*, articles 12-16): St. Vincenç de Paül, *Opere*, vol. 9, Roma 2008, 757.

¹⁹¹ *Constitucions i Estatuts de la Congregació de la Missió*.

LA REPARACIÓ: CONSTRUCCIÓ SOBRE LES RUÏNES

181. Tot això ens permet comprendre, a la llum de la Paraula de Déu, quin sentit hem de donar a la "reparació" que s'ofereix al Cor de Crist, allò que el Senyor espera realment que reparem amb l'ajuda de la seva gràcia. S'ha parlat molt al respecte, però sant Joan Pau II va oferir una resposta clara per orientar els cristians d'avui cap a un esperit de reparació més en sintonia amb l'Evangelí.

Significat social de la reparació al Cor de Crist

182. Sant Joan Pau II va explicar que, oferint-nos juntament amb el Cor de Crist, «sobre les ruïnes acumulades per l'odi i la violència, es pot construir la civilització de l'amor tan desitjat, el regne del cor de Crist»; això implica certament que som capaços d'«unir l'amor filial a Déu amb l'amor al proïsme»; bé, «aquesta és la veritable reparació que demana el Cor del Salvador»¹⁹². Juntament amb Crist, sobre les ruïnes que deixem en aquest món amb el nostre pecat, estem cridats a construir una nova civilització de l'amor. Això significa reparar com el Cor de Crist espera de nosaltres. Enmig del desastre deixat pel mal, el Cor de Crist ha volgut necessitar la nostra col·laboració per reconstruir la bondat i la bellesa.

183. És cert que tot pecat danya l'Església i la societat, de manera que «a cada pecat se li pot atribuir [...] el caràcter de pecat social», encara que això sigui especialment cert per a alguns pecats que «constitueixen, pel seu mateix objecte, un atac directe als altres»¹⁹³. Sant Joan Pau II va explicar que la repetició d'aquests pecats contra els altres sovint acaba consolidant una "estructura de pecat" que afecta el desenvolupament dels pobles¹⁹⁴. Això sovint forma part d'una mentalitat dominant que considera normal o racional allò que en realitat és només egoisme i indiferència. Aquest fenomen es pot definir com l'"alienació social": «Queda alienada la societat que, en les seves formes d'organització social, producció i consum, dificulta la realització d'aquest do i l'establiment d'aquesta solidaritat interhumana»¹⁹⁵. No és només una norma moral la que ens empeny a resistir aquestes estructures socials alienades, a posar-les al nu i a promoure un dinamisme social que restaura i construeix la bondat, sinó que és

¹⁹² *Carta al superior general de la Companyia de Jesús* (Paray-le-Monial, 5 octubre 1986): *L'Osservatore Romano*, 6 octubre 1986, p. 7.

¹⁹³ St. Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Reconciliatio et poenitentia* (2 desembre 1984), 16: *AAS* 77 (1985), 215.

¹⁹⁴ Cf. Id., Carta encíclica *Sollicitudo rei socialis* (30 desembre 1987), 36: *AAS* 80 (1988), 561-562.

¹⁹⁵ Id., Carta encíclica *Centesimus annus* (1 maig 1991), 41: *AAS* 83 (1991), 844-845.

la mateixa «conversió del cor» la que «imposa l'obligació»¹⁹⁶ de reparar aquestes estructures. És la nostra resposta al Cor amorós de Jesucrist que ens ensenya a estimar.

184. Precisament perquè la reparació evangèlica té aquest sentit social tan fort, els nostres actes d'amor, servei i reconciliació, per ser eficaçment reparadors, requereixen que Crist els exhorti, els motivi i els faci possibles. Sant Joan Pau II també va dir que «per construir la civilització de l'amor», la humanitat actual necessita el Cor de Crist¹⁹⁷. La reparació cristiana no es pot entendre només com un conjunt d'obres externes, tanmateix indispensables i de vegades admirables. Requereix una espiritualitat, una ànima, un sentit que li doni força, empenya i creativitat incansable. Necessita la vida, el foc i la llum que provenen del Cor de Crist.

Reparar els cors ferits

185. A més, una reparació merament externa no és suficient ni per al món ni per al Cor de Crist. Si cadascú pensa en els seus propis pecats i en les seves conseqüències sobre els altres, descobrirà que reparar el dany fet a aquest món també implica el desig de reparar els cors ferits, on s'ha produït el dany més profund, la ferida més dolorosa.

186. L'esperit de reparació «ens convida a esperar que tota ferida es guareixi, encara que sigui profunda. La reparació completa de vegades sembla impossible, quan les possessions o els éssers estimats es perden definitivament o quan determinades situacions s'han tornat irreversibles. Però la intenció de reparar i de fer-ho concretament és essencial per al procés de reconciliació i el retorn de la pau al cor»¹⁹⁸.

La bellesa de demanar perdó

187. No n'hi ha prou amb la bona intenció; és indispensable un dinamisme intern del desig que provoqui conseqüències externes. En el fons, «la reparació, per ser cristiana, tocar el cor de la persona ofesa i no ser un simple acte de justícia commutativa, pressuposa dues actituds exigents: reconèixer-se culpable i

¹⁹⁶ *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 1888.

¹⁹⁷ Cf. *Catequesi*, 8 juny 1994, 2: *L'Osservatore Romano*, 9 juny 1994, p. 5.

¹⁹⁸ *Discurs als participants al col·loqui internacional «Réparer l'irréparable»*, en el 350è aniversari de les aparicions de Jesús a Paray-le-Monial, 4 maig 2024: *L'Osservatore Romano*, 4 maig 2024, p. 12.

demanar perdó. [...] És d'aquest reconeixement honest del mal fet al germà, i del sentiment profund i sincer que l'amor ha estat ferit, neix el desig de reparar»¹⁹⁹.

188. No hem de pensar que reconèixer el nostre pecat davant dels altres és quelcom degradant o perjudicial per a la nostra dignitat humana. Al contrari, és deixar de mentir-se a un mateix, és reconèixer la pròpia història tal com és, marcada pel pecat, sobretot quan hem fet mal als nostres germans: «Acusar-se forma part de la saviesa cristiana. [...] Això agrada al Senyor, perquè el Senyor acull el cor contrit»²⁰⁰.

189. Part d'aquest esperit de reparació és l'hàbit de demanar perdó als nostres germans, que representa una gran noblesa enmig de la nostra fragilitat. Demanar perdó és una manera de guarir les relacions perquè «reobre el diàleg i manifesta el desig de restablir el vincle en la caritat fraterna. [...] Toca el cor del germà, el consola i li inspira l'acceptació del perdó demanat». Així, «si l'irreparable no es pot reparar del tot, l'amor sempre pot renèixer, fent suportable la ferida»²⁰¹.

190. Un cor capaç de compunció pot créixer en fraternitat i solidaritat, perquè «qui no plora retrocedeix, envelleix per dins, mentre que qui arriba a una pregària més senzilla i íntima, feta d'adoració i d'emoció davant Déu, madura. Cada cop es lliga menys a si mateix i més a Crist, i es fa pobre d'esperit. D'aquesta manera se sent més a prop dels pobres, de l'estimat de Déu»²⁰². En conseqüència, neix un autèntic esperit de reparació, perquè «qui plora en el seu cor se sent més germà que tots els pecadors del món, se sent més germà sense aparença de superioritat ni duresa de judici, sinó sempre amb ganes d'estimar i reparar»²⁰³. Aquesta solidaritat generada per la compunció fa possible alhora la reconciliació. La persona capaç de compunció, «en comptes d'enfadar-se i escandalitzar-se pel mal comès pels seus germans, plora pels seus pecats. No s'escandalitza. Es produeix una mena de reversió, on la tendència natural a ser indulgent amb un mateix i inflexible amb els altres s'inverteix i, per gràcia de Déu, un es torna ferm amb un mateix i misericordiós amb els altres»²⁰⁴.

¹⁹⁹ *Ibid.*

²⁰⁰ *Homilia de la missa matinal a la Domus Sanctae Marthae*, 6 març 2018: *L'Osservatore Romano*, 5-6 març 2018, p. 8.

²⁰¹ *Discurs als participants al col·loqui internacional «Réparer l'irréparable»*, en el 350è aniversari de les aparicions de Jesús a Paray-le-Monial, 4 maig 2024: *L'Osservatore Romano*, 4 maig 2024, p. 12.

²⁰² *Homilia a la missa crismal*, 28 de març de 2024: *L'Osservatore Romano*, 28 març 2024, p. 2.

²⁰³ *Ibid.*

²⁰⁴ *Ibid.*

LA REPARACIÓ: UNA EXTENSIÓ DEL COR DE CRIST

191. Hi ha una altra manera complementària d'entendre la reparació, que ens permet situar-la en una relació encara més directa amb el Cor de Crist, sense excloure d'aquesta reparació el compromís concret amb els nostres germans i germanes del qual hem parlat.

192. En un altre context vaig afirmar que «d'alguna manera Ell [Déu] va voler limitar-se» i «moltes coses que considerem mals, perills o fonts de sofriment, formen en realitat part dels dolors del part, que ens estimulen a col·laborar amb el Creador»²⁰⁵. La nostra col·laboració pot permetre que el poder i l'amor de Déu s'estenguin a la nostra vida i al món, mentre que el rebuig o la indiferència ho poden impedir. Algunes expressions bíbliques ho expressen metafòricament, com quan el Senyor diu: «Si realment vols tornar, Israel, hauràs de tornar a mi» (Jr 4,1). O quan diu, davant el rebuig del seu poble: «Això em traspasa el cor, s'encén la meva pietat» (Os 11,8).

193. Encara que no es pot parlar d'un nou sofriment del Crist gloriós, «el misteri pasqual de Crist [...] i tot el que és Crist, tot allò que va fer i va patir per tots els homes, participa de l'eternitat divina i, per tant, abraça tots els temps i es fa present en ells»²⁰⁶. En canvi, podem dir que Ell mateix es va comprometre a limitar la glòria expansiva de la seva resurrecció, a contenir la difusió del seu amor immens i ardent per deixar espai a la nostra lliure cooperació amb el seu Cor. Això és tan real que la nostra negativa l'atura en aquest impuls de donació, de la mateixa manera que la nostra confiança i l'ofrena de nosaltres mateixos obre un espai, ofereix un canal lliure d'obstacles per a l'efusió del seu amor. El nostre rebuig o la nostra indiferència limiten els efectes del seu poder i la fecunditat del seu amor en nosaltres. Si no troba en mi confiança i obertura, el seu amor es veu privat –perquè Ell mateix ho ha volgut així– de la seva extensió en la meva vida, que és única i irrepetible, i en el món en què em crida per fer-la present. Això no deriva de la seva fragilitat, sinó de la seva llibertat infinita, del seu poder paradoxal i de la perfecció del seu amor per cadascun de nosaltres. Quan l'omnipotència de Déu es manifesta en la debilitat de la nostra llibertat, «només la fe pot reconèixer-la»²⁰⁷.

²⁰⁵ Carta encíclica *Laudato sí'* (24 maig 2015), 80: AAS 107 (2015), 879.

²⁰⁶ *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 1085.

²⁰⁷ *Ibid.*, n. 268.

194. De fet, santa Margarida Maria relata que, en una de les manifestacions de Crist, li va parlar del seu Cor apassionat d'amor per nosaltres, que «ja no pot contenir en si les flames del seu Amor ardent, sent la necessitat per difondre'ls»²⁰⁸. Atès que el Senyor, que ho pot tot, en la seva llibertat divina ha volgut necessitar-nos, la reparació s'entén com l'eliminació dels obstacles que posem a l'expansió de l'amor de Crist al món amb la nostra falta de confiança, gratitud i dedicació.

L'ofrena a l'Amor

195. Per reflexionar millor sobre aquest misteri, la lluminosa espiritualitat de santa Teresa de l'Infant Jesús ens ve de nou en ajuda. Sabia que algunes persones havien desenvolupat una forma extrema de reparació, amb la bona voluntat de donar-se pels altres, que consistia a oferir-se com una mena de "parallamps" perquè es pogués assolir la justícia divina: «Pensava en les ànimes que s'ofereixen com a víctimes a la Justícia de Déu amb l'objectiu d'evitar i atreure sobre ells mateixos els càstigs reservats als culpables»²⁰⁹. Però, per admirable que pogués semblar aquesta oferta, no estava massa convençuda: «Jo estava lluny de sentir-me inclinat a fer-ho»²¹⁰. Aquesta insistència en la justícia divina va portar finalment a la creença que el sacrifici de Crist era incomplet o parcialment efectiu, o que la seva misericòrdia no era prou intensa.

196. Amb la seva intuïció espiritual, santa Teresa va descobrir que hi ha una altra manera d'oferir-se, en la qual no cal saciar la justícia divina, sinó deixar que l'amor infinit del Senyor s'escampi sense obstacles: «Oh Déu meu! El teu amor menyspreat ha de romandre al teu cor? Em sembla que si trobessis ànimes que s'ofereixen com a Víctimes d'holocaust al teu Amor, les consumiries ràpidament; em sembla que estaries feliç de no comprimir gens els torrents de tendresa infinita que hi ha dins teu»²¹¹.

197. No hi ha res a afegir a l'únic sacrifici redemptor de Crist, però és cert que el rebuig de la nostra llibertat no permet que el Cor de Crist expandeixi en aquest món les seves «onades de tendresa infinita». I això és així perquè el mateix Senyor vol respectar aquesta possibilitat. És això, més que la justícia divina, el que pertorba el cor de santa Teresa de l'Infant Jesús, ja que per a ella la justícia només es pot entendre a la llum de l'amor. Hem vist que adorava totes les

²⁰⁸ *Autobiografia*, n. 53, Roma 1983, 131.

²⁰⁹ Santa Teresa de l'Infant Jesús, *Ms A, 84r^o: Opere complete*, Roma 1997, 209-210.

²¹⁰ *Ibid.: Op. cit.*, 210.

²¹¹ *Ibid.*

perfeccions divines mitjançant la misericòrdia, i així les hem vist transfigurades, radiants d'amor. Deia: «Fins i tot la Justícia (i potser fins i tot més que qualsevol altra) em sembla vestida d'amor»²¹².

198. Així va néixer el seu acte d'ofrena, no a la justícia divina, sinó a l'Amor misericordiós: «M'ofereixo com a víctima de l'holocaust al teu Amor misericordiós, suplicant-te que em consumis sense parar, deixant que les onades d'una tendresa infinita que estan recloses en tu desbordin en la meva ànima, perquè em torni màrtir del teu Amor, Déu meu!»²¹³. És important remarcar que no únicament es tracta de permetre que el Cor de Crist difongui la bellesa del seu amor en els nostres cors, a través de la confiança total, sinó també que a través de la pròpia vida arribi als altres i transformi el món: «En el Cor de l'Església, Mare meva, seré l'Amor! [...] Així que el meu somni es farà realitat»²¹⁴. Els dos aspectes estan inseparablement units.

199. El Senyor va acceptar la seva ofrena. De fet, temps després ella mateixa va manifestar un amor intens als altres i va afirmar que provenia del Cor de Crist que continuava a través d'ella. Així va dir a la seva germana Lleònia: «T'estimo mil vegades més tendrament que les germanes corrents, perquè puc estimar-te amb el Cor del nostre Espòs celestial»²¹⁵. I un temps després va dir a Maurice Bellière: «Com voldria fer-vos entendre la tendresa del Cor de Jesús, què espera de vós!»²¹⁶.

Integritat i harmonia

200. Germanes i germans, proposo que desenvolupem aquesta forma de reparació, que és, en definitiva, oferir al Cor de Crist una nova possibilitat d'estendre les flames de la seva ardent tendresa en aquest món. Si és cert que la reparació implica el desig de «retribuir els insults de qualsevol manera causats a l'Amor increat, per oblit o ofensa»²¹⁷, la manera més adequada és que el nostre amor ofereixi al Senyor la possibilitat d'expandir-se a canvi d'aquells moments en què va ser rebutjat o denegat. Això passa si anem més enllà de la simple "consolació" a Crist de la qual parlàvem al capítol anterior, i es tradueix en actes

²¹² Id., *Ms A*, 83v^o: *Op. cit.*, 209; cf. *Carta 226 al P. Adolfo Roulland*, 9 maig 1897: *Op. cit.* 572.

²¹³ Id., *Ofrena de mi mateix com a víctima de l'Holocaust a l'amor misericordiós del Bon Déu*, 2r^o-2v^o: *Op. cit.*, 943.

²¹⁴ Id., *Ms B*, 3v^o: *Op. cit.*, 223.

²¹⁵ Id., *Carta 186, a Lleònia*, 11 abril 1896: *Op. cit.*, 521.

²¹⁶ Id. *Carta 258, al reverend Maurice Bellière*, 18 juliol 1897, 2r^o: *Op. cit.*, 598.

²¹⁷ Cf. Pius XI, *Carta encíclica Miserentissimus Redemptor* (8 maig 1928): AAS 20 (1928), 169.

d'amor fratern amb què guarim les ferides de l'Església i del món. D'aquesta manera oferim noves expressions al poder restaurador del Cor de Crist.

201. Les renúncies i els sofriments que exigeixen aquests actes d'amor al proïsme ens uneixen a la passió de Crist, i patint amb Crist en «aquella crucifixió mística de la qual parla l'Apòstol, els fruits més copiosos de propiciació i d'expiació recollirem per a nosaltres i per als altres»²¹⁸. Només Crist salva amb el seu sacrifici a la creu per nosaltres, només Ell redimeix, perquè hi ha «un sol Déu i un sol mitjancer entre Déu i els homes, l'home Jesucrist, que es va lliurar a si mateix en rescat per tots» (1Tm 2,5-6). La reparació que oferim és una participació lliurement acceptada en el seu amor redemptor i sacrifici únic. Així complim «el que falta als sofriments de Crist en la [nostra] carn, a favor del seu cos que és l'Església» (Col 1,24), i és Crist mateix qui perllonga per amor els efectes de la seva donació total.

202. Sovint els sofriments tenen relació amb el nostre ego ferit, però és precisament la humilitat del Cor de Crist la que ens indica el camí cap a la humiliació. Déu ha volgut venir a nosaltres anorreant-se, fent-se petit. L'Antic Testament ja ho ensenya a través de diverses metàfores que mostren un Déu que entra en les petites coses de la història i es deixa rebutjar pel seu poble. El seu amor es barreja amb la vida quotidiana de les persones estimades i es converteix en una resposta suplicant, com si demanés permís per mostrar la seva glòria. D'altra banda, «potser només una vegada, amb les seves pròpies paraules, el Senyor Jesús es va referir al seu cor. I va destacar aquest únic tret: "la mansuetud i la humilitat". Com si volgués dir que només així vol conquerir l'home»²¹⁹. Quan Crist va dir: «Apreneu de mi, que soc mansuet i humil de cor» (Mt 11,29) ens va indicar que «per expressar-se necessita la nostra petitesa, la nostra humiliació»²²⁰.

203. En el que hem dit és important remarcar diversos aspectes inseparables, perquè aquestes accions d'amor cap als altres, amb totes les renúncies, abnegacions, sofriments i esforços que comporten, compleixen aquesta funció quan es nodreixen de la caritat del mateix Crist. Ell ens permet estimar com Ell ha estimat i així Ell mateix estima i serveix a través de nosaltres. Si d'una banda sembla encongir-se, aniquilar-se, perquè ha volgut mostrar el seu amor a través dels nostres gestos, de l'altra, en les més senzilles obres de misericòrdia, el seu Cor es glorifica i manifesta tota la seva grandesa. Un cor humà que fa lloc a

²¹⁸ *Ibid.*

²¹⁹ Sant Joan Pau II, *Catequesi*, 20 juny 1979: *L'Osservatore Romano*, 22 juny 1979, p. 1.

²²⁰ *Homilia de la missa matinal a la Domus Sanctae Marthae*, 27 juny 2014: *L'Osservatore Romano*, 28 juny 2014, p. 8.

l'amor de Crist a través de la confiança total i li permet expandir-se en la vida amb el seu foc, esdevé capaç d'estimar els altres com Crist, fent-se petit i proper a tothom. Així Crist sacia la seva pròpia set i escampa gloriosament les flames de la seva ardent tendresa en nosaltres i a través de nosaltres. Observem la bella harmonia que hi ha en tot això.

204. Finalment, per entendre aquesta devoció en tota la seva riquesa, cal afegir, reprenent el que s'ha dit sobre la seva dimensió trinitària, que la reparació de Crist com a ésser humà s'ofereix al Pare a través de l'obra del Sant Esperit en nosaltres. Per tant, la nostra reparació al Cor de Crist s'adreça en darrer terme al Pare, que es complau de veure'ns units a Crist quan ens oferim per Ell, amb Ell i en Ell.

FER ENAMORAR EL MÓN

205. La proposta cristiana és atractiva quan es pot viure i expressar íntegrament: no com un simple refugi de sentiments religiosos o ritus sumptuosos. Quin tipus d'adoració seria per a Crist si estiguéssim satisfets amb una relació individual sense interès a ajudar els altres a patir menys i viure millor? Podria agradar potser al Cor que tant estimava que romanguéssim en una experiència religiosa íntima, sense conseqüències fraternals i socials? Siguem sincers i llegim la Paraula de Déu en la seva totalitat. Però per aquest mateix motiu diem que ni tan sols es tracta d'una promoció social desproveïda de sentit religiós, que al final seria voler per a l'home menys del que Déu li vol donar. Per això hem de concloure aquest capítol recordant la dimensió missionera del nostre amor al Cor de Crist.

206. Sant Joan Pau II, a més de parlar de la dimensió social de la devoció al Cor de Crist, es va referir a «la reparació, que és la cooperació apostòlica per a la salvació del món»²²¹. De la mateixa manera, la consagració al Cor de Crist «s'ha de comparar amb l'acció missionera de la mateixa Església, perquè respon al desig del Cor de Jesús de propagar-se al món, a través dels membres del seu Cos, la seva dedicació total al Regne»²²². En conseqüència, a través dels cristians,

²²¹ *Missatge sobre el centenari de la consagració del gènere humà al Cor diví de Jesús, Varsòvia, 11 de juny de 1999, Solemnitat del Sagrat Cor de Jesús: L'Osservatore Romano, 12 juny 1999, p. 5.*

²²² *Ibid.*

«l'amor s'abocarà al cor dels homes, perquè es construeixi el cos de Crist que és l'Església i es construeixi també una societat de justícia, pau i fraternitat»²²³.

207. L'extensió de les flames d'amor del Cor de Crist es produeix també en l'obra missionera de l'Església, que porta l'anunci de l'amor de Déu manifestat en Crist. Sant Vicenç de Paül ho va ensenyar molt bé quan va convidar els seus deixebles a demanar al Senyor «aquest cor, aquest cor que ens fa anar a tot arreu, aquest cor del Fill de Déu, cor de Nostre Senyor, [...] que ens disposa a anar, com ell aniria [...] i també ens envia com ells [els apòstols] a portar foc per tot arreu»²²⁴.

208. Sant Pau VI, adreçant-se a les Congregacions que difonen la devoció al Sagrat Cor, va recordar que «no hi ha dubte que el compromís pastoral i el zel missioner s'abrandaran si els sacerdots i els fidels, per propagar la glòria de Déu, contemplaran l'exemple de l'amor etern que Crist ens ha mostrat, i dirigirà els seus esforços perquè tots els homes participin de les riqueses inescrutables de Crist»²²⁵. A la llum del Sagrat Cor, la missió esdevé una qüestió d'amor, i el risc més gran d'aquesta missió és que es diguin i es facin moltes coses, però no és possible provocar el trobament feliç amb l'amor de Crist que abraça i salva.

209. La missió, entesa en la perspectiva d'irradiar l'amor del Cor de Crist, requereix missioners enamorats, que encara es deixin conquerir per Crist i que no puguin deixar de transmetre aquest amor que els ha canviat la vida. Per tant, els fa mal perdre el temps discutint temes secundaris o imposant veritats i regles, perquè la seva principal preocupació és comunicar el que viuen i, sobretot, que els altres puguin percebre la bondat i la bellesa de l'Amat amb el seu pobre esforç. No és això el que passa a tots els amants? Val la pena prendre com a exemple les paraules amb què Dante Alighieri, enamorat, va intentar expressar aquesta lògica:

«Jo dic que pensant el seu valor
l'amor tan dolç em fa sentir,
que si no perdés el coratge llavors,
parlant, faria que la gent s'enamorés de mi»²²⁶.

²²³ *Carta a l'arquebisbe de Lió amb motiu del pelegrinatge a Paray-le-Monial, pel centenari de la consagració del gènere humà al diví Cor de Jesús*, 4 juny 1999: *L'Osservatore Romano*, 12 juny 1999, p. 4.

²²⁴ *Conferències als sacerdots de la missió*, 135 (22 agost 1655), «Repetició de l'oració»: Sant Vicenç de Paül, *Opere*, vol. 10, Roma 2008, 237-238.

²²⁵ *Carta Diserti interpretes* (25 maig 1965), 4: *Enchiridion della Vita consecrata*, Bolonya-Milà 2001, n. 3809.

²²⁶ *Vita Nova*, XIX, 5-6.

210. Parlar de Crist, amb testimoni o paraula, perquè els altres no hagin de fer un gran esforç per estimar-lo, aquest és el desig més gran d'un missioner de l'ànima. No hi ha proselitisme en aquesta dinàmica d'amor: les paraules de l'amant no pertorben, no imposen, no obliguen, només porten els altres a preguntar-se com és possible aquest amor. Amb el màxim respecte per la llibertat i la dignitat de l'altre, l'amant només espera que li permetin parlar d'aquesta amistat que omple la seva vida.

211. Crist et demana, sense faltar en la prudència i el respecte, que no t'avergonyeïsis de reconèixer la teva amistat amb Ell. Et demana que tinguis el coratge de dir als altres que és bo que l'hagis conegut: «Qui em reconegui davant dels homes, jo també el reconeixeré davant el meu Pare que és al cel» (Mt 10,32). Però per al cor enamorat no és una obligació, és una necessitat difícil de contenir: «Ai de mi si no anuncio l'Evangelí» (1Co 9,16). «En el meu cor hi havia un foc ardent, subjectat als meus ossos; Vaig intentar contenir-lo, però no vaig poder» (Jr 20,9).

En comunió de servei

212. Aquesta missió de comunicar Crist no s'ha de pensar com si fos només una cosa entre jo i Ell. Es viu en comunió amb la pròpia comunitat i amb l'Església. Si ens allunyem de la comunitat, també ens allunyarem de Jesús. Si l'oblidem i no ens en preocupem, la nostra amistat amb Jesús es refredarà. Aquest secret no s'ha d'oblidar mai. L'amor als germans de la pròpia comunitat –religiosa, parroquial, diocesana– és com un combustible que nodreix la nostra amistat amb Jesús. Els actes d'amor cap als germans de la comunitat poden ser la millor manera, o de vegades l'única possible, d'expressar l'amor de Jesucrist als altres. El mateix Senyor ho va dir: «En això tothom coneixerà que sou deixebles meus, si us estimeu els uns als altres» (Jn 13,35).

213. És un amor que esdevé servei comunitari. No em canso de recordar que Jesús ho va dir amb molta claredat: «Tot el que va fer a un d'aquests germans meus més petits, a mi ho va fer» (Mt 25,40). Et proposa que el trobis també allà, en cada germà i germana, sobretot en els més pobres, menyspreats i abandonats de la societat. Quina trobada més bonica!

214. Per tant, si ens dediquem a ajudar algú, no vol dir que ens oblidem de Jesús, al contrari, el trobem d'una altra manera. I quan intentem aixecar i curar algú, Jesús és al nostre costat. De fet, és bo recordar que quan va enviar els seus deixebles a una missió «el Senyor va actuar juntament amb ells» (Mc 16,20). Ell és allà, treballant, lluitant i fent el bé amb nosaltres. D'una manera misteriosa,

és el seu amor el que es manifesta a través del nostre servei, és Ell mateix qui parla al món en aquella llengua que de vegades no pot tenir paraules.

215. T'envia a difondre la bondat i t'empeny des de dins. Per això et crida amb vocació de servei: faràs el bé com a metge, com a mare, com a mestre, com a sacerdot. Allà on siguis, podràs sentir que Ell et crida i t'envia a viure aquesta missió a la terra. Ell mateix ens diu: «Jo us envio» (Lc 10,3). Això forma part de l'amistat amb Ell. Per tant, perquè aquesta amistat maduri, has de deixar-te enviar per Ell per dur a terme una missió en aquest món, amb confiança, amb generositat, amb llibertat, sense por. Si et tanques a les teves comoditats, això no et donarà seguretat, sempre apareixeran les pors, la tristesa, les angoixes. Qui no compleix la seva missió en aquesta terra no pot ser feliç, està frustrat. Així que és millor que el deixis que t'envii, que el deixis que et porti allà on vol. No oblidis que Ell t'acompanya. No et llença a l'abisme i et deixa abandonat a les teves pròpies forces. T'empeny i t'acompanya. Va prometre i ho fa: «Jo estic amb vosaltres sempre» (Mt 28,20).

216. D'alguna manera has de ser missioner, missionera, com ho van ser els apòstols de Jesús i els primers deixebles, que van anar a anunciar l'amor de Déu, van anar a dir que Crist és viu i val la pena conèixer-lo. Santa Teresa de l'Infant Jesús ho va viure com un element essencial de la seva ofrena a l'Amor misericordiós: «Volia donar a beure al meu Estimat i jo mateix em vaig sentir devorada per la set de les ànimes»²²⁷. Aquesta és també la vostra missió. Cadascú ho fa a la seva manera, i veuràs com pots ser missioner. Jesús s'ho mereix. Si tens el coratge, Ell t'il·luminarà. T'acompanyarà i t'enfortirà, i tindrà una experiència preciosa que et farà molt bé. No importa si aconseguixes veure resultats, deixa això al Senyor que treballa en el secret dels cors, però no deixis d'experimentar l'alegria d'intentar comunicar l'amor de Crist als altres.

CONCLUSIÓ

217. El que expressa aquest document ens permet descobrir que allò que està escrit a les encíclics socials *Laudato si'* i *Fratelli tutti* no és estrany al nostre trobament amb l'amor de Jesucrist, perquè bevent d'aquest amor ens tornem

²²⁷ Ms A, 45v^o: *Opere complete*, Roma 1997, 146.

capaços de teixir vincles fraterns, per reconèixer la dignitat de cada ésser humà i per cuidar junts la nostra llar comuna.

218. Avui tot es compra i es paga, i sembla que el mateix sentit de la dignitat depèn de les coses que s'obtenen amb el poder dels diners. Només som empesos a acumular, consumir i distreure'ns, empresonats per un sistema degradant que no ens permet mirar més enllà de les nostres necessitats immediates i mesquines. L'amor de Crist està fora d'aquest mecanisme pervers i només Ell ens pot alliberar d'aquesta febre en què ja no hi ha lloc per a l'amor gratuït. És capaç de donar un cor a aquesta terra i reinventar l'amor on creiem que la capacitat d'estimar ha mort per sempre.

219. L'Església també ho necessita, per no substituir l'amor de Crist per estructures peribles, obsessions d'altres temps, adoració de la pròpia mentalitat, fanatismes de tota mena que acaben substituint l'amor gratuït de Déu que allibera, anima, fa alegrar el cor i nodreix les comunitats. De la ferida del costat de Crist continua brollant aquell riu que no s'esgota mai, que no passa mai, que sempre s'ofereix de nou als qui volen estimar. Només el seu amor farà possible una nova humanitat.

220. Prego el Senyor Jesús perquè del seu Sant Cor brollin riuades d'aigua viva per guarir les ferides que ens causem, per enfortir la nostra capacitat d'estimar i de servir, per impulsar-nos a aprendre a caminar junts cap a un món just, solidari i fraternal. Això continuarà fins que celebrem plegats el banquet del Regne celestial. Allà hi haurà el Crist ressuscitat, que harmonitzarà totes les nostres diferències amb la llum que flueix incessantment del seu Cor obert. Que sigui sempre beneït!

Donat a Roma, a Sant Pere, el 24 d'octubre de l'any 2024, dotzè del Pontificat.

FRANCESC

ÍNDEX

«ÈNS VA ESTIMAR»	1
I. LA IMPORTÀNCIA DEL COR	1
QUÈ VOLEM DIR QUAN DIEM «COR»?	2
RETORNAR AL COR	3
EL COR QUE UNEIX ELS FRAGMENTS	6
EL FOC	7
EL MÓN POT CANVIAR COMENÇANT PEL COR	9
II. GESTOS I PARAULES D'AMOR	11
GESTOS QUE REFLECTEIXEN EL COR	11
LA MIRADA	12
LES PARAULES	13
III. AQUEST ÉS EL COR QUE HA ESTIMAT TANT	15
L'ADORACIÓ DE CRIST	15
LA VENERACIÓ DE LA SEVA IMATGE	16
AMOR SENSIBLE	18
AMOR TRIPLE	19
PERSPECTIVES TRINITÀRIES	21
EXPRESSIONS MAGISTERIALS RECENTS	23
ANÀLISI EN PROFUNDITAT I ACTUALITAT	25
IV. L'AMOR QUE ET DONA A BEURE	28
SET DE L'AMOR DE DÉU	28
RESONÀNCIES DE LA PARAULA EN LA HISTÒRIA	30
LA DIFUSIÓ DE LA DEVOCIÓ AL COR DE CRIST	32
SANT FRANCESC DE SALES	33
UNA NOVA DECLARACIÓ D'AMOR	35
SANT CLAUDI DE LA COLOMBIÈRE	37
SANT CARLES DE FOUCAULD I SANTA TERESA DE L'INFANT JESÚS	38
<i>Iesus Caritas</i>	39
<i>Santa Teresa de l'Infant Jesús</i>	40
RESONÀNCIES EN LA COMPANYIA DE JESÚS	43

UN LLARG CORRENT DE VIDA INTERIOR	44
LA DEVOCIÓ DEL CONSOL	46
<i>Amb Ell a la Creu</i>	46
<i>Les raons del cor</i>	47
<i>La compunció</i>	49
<i>Consolats per consolar</i>	49
V. AMOR PER AMOR	50
UNA QUEIXA I UNA PETICIÓ	51
PROLONGA EL SEU AMOR EN ELS GERMANS	51
ALGUNES RESSONÀNCIES EN LA HISTÒRIA DE L'ESPIRITUALITAT	53
<i>Ser una font per als altres</i>	53
<i>Fraternitat i mística</i>	54
LA REPARACIÓ: CONSTRUCCIÓ SOBRE LES RUÏNES	57
<i>Significat social de la reparació al Cor de Crist</i>	57
<i>Reparar els cors ferits</i>	58
<i>La bellesa de demanar perdó</i>	58
LA REPARACIÓ: UNA EXTENSIÓ DEL COR DE CRIST	60
<i>L'ofrena a l'Amor</i>	61
<i>Integritat i harmonia</i>	62
FER ENAMORAR EL MÓN	64
<i>En comunió de servei</i>	66
CONCLUSIÓ	67